

ნიურნბერგის რეკომენდაციები

© Goethe-Institut

გოეთეს ინსტიტუტის მიერ 1996 წელს გამოქვეყნებული ნიურნბერგის რეკომენდაციები ადრეულ ასაკში უცხოური ენის შესწავლის შესახებ 22 ქვეყნის ექსპერტების მიერ შემუშავდა. ეს რეკომენდაციები მიზნად ისახავს, ადრეულ ასაკში უცხოური ენის შესწავლას საგანმანათლებლო ინსტიტუტების მიერ სასწავლო გეგმების შედგენას მაქსიმალურად განზოგადებული საფუძვლები შეუქმნას.

ამ რეკომენდაციების შექმნიდან უკვე ათწლეულზე მეტი გავიდა, მაგრამ მათ თავიანთი აქტუალობა და მნიშვნელობა არ დაუკარგავთ. მიუხედავად ამისა, სასწავლო გეგმების შედგენისას მხედველობაში უნდა იქნას მიღებული არაერთი ისეთი ფაქტორი, როგორცაა ამ პერიოდის მანძილზე მომხდარი საზოგადოებრივ-პოლიტიკური, ეკონომიური და სოციალური ცვლილებები, ტექნიკური პროგრესი, რამაც ბავშვებში ახალი მოლოდინები, გამოცდილებები და სურვილები გააჩინა. ეს ყველაფერი ადრეულ ასაკში უცხოური ენის შესწავლის პროცესზე დიდ ზეგავლენას ახდენს. ამავ დროს ადრეულ ასაკში უცხოური ენის სწავლის დაწყებისას ყურადღება უნდა მიექცეს უახლეს მეცნიერულ მიდგომებს, რომლებიც სწავლის ფსიქოლოგიაში ბავშვების ქცევას უკავშირდება.

წინამდებარე ნიურნბერგის რეკომენდაციები უახლესი ხედვით კომპლექსურად აღწერს ადრეულ ასაკში უცხოური ენის სწავლის სტრუქტურას ოთხიდან ათ წლამდე ბავშვების პოტენციალებისა და მოთხოვნილებების გათვლისწინებით. ამავდროულად ეს დოკუმენტი ადრეულ ასაკში უცხოური ენის შესწავლას განიხილავს არა ერთი რომელიმე კონკრეტული საგანმანათლებლო სისტემის ანდა კონკრეტული ინსტიტუტის პერსპექტივიდან, არამედ ცდილობს შეძლებისდაგვარად უნივერსალური ხედვა შემოგვთავაზოს.

რეკომენდაციები გამიზნულია ადრეულ ასაკში უცხოური ენის სწავლის სფეროში მოღვაწე პროფესიონალებისათვის, მათ შორის გადაწყვეტილების მიმღები პირების, სკოლის დირექტორების, ტრენერების, დამწყები და გამოცდილი მასწავლებლების, აღმზრდელებისა და სტუდენტებისათვის. ამას გარდა ნიურნბერგის რეკომენდაციები საინტერესო იქნება მშობლებისა და ზოგადად ბავშვის უშუალო გარემოში მოქმედი სხვა აქტიორებისათვისაც, რომლებიც

ბავშვების განათლების პროცესში, მართალია, უშუალოდ არ მონაწილეობენ, მაგრამ გადამწყვეტ ზეგავლენას ახდენენ ბავშვის გნვითარებაზე.

ნიურნბერგის რეკომენდაციები ბავშვის სასწავლო გარემო

ბავშვები ჩვენ დროში უკიდურესად კომპლექსურ კომუნიკაციურ გარემოში იზრდებიან. გლობალურმა პროცესებმა და ახალმა საკომუნიკაციო ტექნოლოგიებმა ძირფესვიანად შეცვალა ზოგადად ენასთან ჩვენი დამოკიდებულება, მათ შორის ბავშვების ენობრივი ქმედებები ქსელურ სამყაროში დიდად განსხვავდება ძველი ენობრივი კომუნიკაციისაგან. ძალიან მცირე ასაკის ბავშვების ყოველდღიურობაც ხშირ შემთხვევაში მედიალურია და სულ უფრო მეტად განიცდის მულტიკულტურისა და მულტილინგუალიზმის გავლენას. ჩვენი გარესამყაროს კულტურულ და ენობრივ მრავალფეროვნებასთან შეხება ბავშვებს არა მხოლოდ საბავშვო ბაღებსა და სკოლებში, არამედ ხშირად ოჯახსა და უშუალო გარემოში უწევთ.

მრავალენოვნება ბავშვებისათვის დღეს უფრო ჩვეულებრივი მოცემულობაა, ვიდრე უცხო რამ. ისინი გრძნობენ, რომ ენების სწავლა სასარგებლოა.

ევროპაში ურთიერთგაგებინების გასამარტივებლად და ენობრივ-კულტურული მრავალფეროვნების შესანარჩუნებლად ევროკავშირი თავისი მოქალაქეებისაგან მშობლიური ენის ცოდნის გარდა სხვა უცხოური ენების ცოდნასაც მოითხოვს. იმისათვის, რომ ეს მოთხოვნა შესრულებადი იყოს, ევროკავშირში ყველა მასწავლებელს საშუალება ეძლევა მინიმუმ ორ თანამედროვე უცხოურ ენას დაეუფლოს. უფრო მეტიც, ევროკავშირის ქვეყნების უმრავლესობაში დაწყებით კლასებში უცხოური ენების შეთავაზება სავალდებულო გახდა.

რეკომენდაცია:

ადრეულ ასაკში უცხოური ენის სწავლების პროცესში მხედველობიდან არ უნდა გამოვგრჩეს ის ფაქტი, რომ ბავშვების ცხოვრებაში არსებობს მრავალი რეგიონალური და ადგილობრივი თავისებურება. სწავლის პროცესში ამ

სპეციფიკურ თავისებურებებზე ბავშვები განსაკუთრებულ რეაქციებს ამჟღავნებენ. ამიტომ მათი გათვალისწინება სწავლის პროცესში აუცილებელია, ისევე როგორც ბავშვების უშუალო გარემოსა და ინდივიდუალური განვითარების გათვალისწინება.

წყაროები

^[1] Spanhel (2009)

^[2] Europarat (2001)

^[3] Empfehlung 1383 (1998); KOM (2003); KOM (2005)

^[4] Eurydice (2001, 2005), Legutke (2009), გვ. 496 და ა.შ.

ნიურნბერგის რეკომენდაციები სიტუაცია და პერსპექტივები

მთელს მსოფლიოში შეინიშნება. ეს ხშირად ინსტიტუციონალურ დონეზე რეგულირდება. მაგ. სკოლებში უცხოური ენის სისტემატური შეთავაზება ადრეულ კლასებში ხდება, უცხოური ენა როგორც საგანი სასკოლო კურიკულუმში აისახება და შემდგომში ხდება პრაქტიკული იმპლემენტაცია. ინსტიტუტუციები ასევე ზრუნავენ სათანადო კადრების დროულ მომზადებაზე.

ეროვნული თუ საერთაშორისო კვლევები ადასტურებენ, რომ ადრეულ ასაკში უცხოური ენის სწავლების მიმართ არსებული მოლოდინები მართლდება. ბავშვები სიხარულით იწყებენ ახალი ენის შესწავლას.

კარგ პირობებში ბავშვებს ელემენტარული საკომუნიკაციო უნარ-ჩვევები და ენობრივი ცნობიერება უვითარდებათ. წარმატების მიღწევა დამოკიდებულია იმაზე, თუ როგორია ენის პოლიტიკა, რა სახის პედაგოგიური და უცხოური ენის სწავლების დიდაქტიკური წინაპირობები არსებობს. ამ ფაქტორებს ხშირად ჯერ კიდევ არასათანადოდ ითვალისწინებენ ^[1].

წყაროები

^[1] Edelenbos, Johnstone & Kubanek (2006), Edelenbos, Kubanek (2007), Engel, Grooth-Wilken & Thürmann (2009)

ნიურნბერგის რეკომენდაციები ნიურნბერგის რეკომენდაციები

ადრეულ ასაკში უცხოური ენის სწავლის პირობები მნიშვნელოვანწილად განპირობებულია საგანმანათლებლო და ენის პოლიტიკით, რომელიც ბავშვის უშუალო სასწავლო გარემოს – საბავშვო ბაღებისა და დაწყებითი კლასების – გარეთ მოქმედებს.

თუ როდის უნდა დაიწყოს პირველი და მეორე უცხოური ენის შესწავლა და

როგორ უნდა მოხდეს მათი სწავლება, ამას მრავალრიცხოვანი ადგილობრივი ინსტიტუტები და ინტერესთა ჯგუფები განსაზღვრავენ. უცხო ენის. როგორც სასწავლო საგნის მნიშვნელობასა და მიმზიდველობას, ქვეყნის ეროვნულ-საგანმანათლებლო სისტემაში, რა თქმა უნდა, ისიც განსაზღვრავს, თუ როგორი ენობრივი რეგულაციები არსებობს ამა თუ იმ საერთაშორისო ორგანიზაციაში, მაგალითად როგორცაა ევროკავშირი.

ამას ემატებიან ისეთი ორგანიზაციები როგორებიც არიან უცხოური ენების მასწავლებელთა ასოციაციები, სამეცნიერო საზოგადოებები და ინსტიტუტები და საერთაშორისო დონეზე მოქმედი უცხოური ორგანიზაციები, რომლებიც სპეციალისტი ექსპერტების საშუალებით ცდილობენ გავლენა მოახდინონ პოლიტიკურ აქტიორთა გადაწყვეტილებებზე¹¹.

როგორც პოლიტიკოსების ასევე ექსპერტების მოვალეობაა, ამა თუ იმ ენობრივი ჯგუფისა თუ პროფესიის მქონე ადამიანთა ინტერესები გაატარონ. ამიტომაც განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი, რომ აღმზრდელებმა, მასწავლებლებმა და ადრეულ ასაკში უცხოური ენის სწავლების სხვა სპეციალისტებმა მკაფიოდ ჩამოაყალიბონ თავიანთი ინტერესები და აქტიურად მიიღონ მონაწილეობა ენობრივი პოლიტიკის რელევანტური საკითხების განხილვაში. ამისათვის კარგი საშუალებაა მაგ., სპეციალურ ასოციაციებში გაწევრიანება, უცხოური ენების სწავლების მხარდამჭერ ღონისძიებებში აქტიური მონაწილეობა და კვალიფიკაციის მუდმივი ამაღლებისათვის ზრუნვა.

რეკომენდაცია:

მიუხედავად იმისა, რომ ადრეულ ასაკში უცხოური ენის სწავლების სფეროში ყველა ქვეყანაში განსხვავებული სიტუაციაა, რამდენიმე პრინციპული რეკომენდაციის ფორმულირება მაინც მიზანშეწონილია:

გადაწყვეტილების მიმღებმა პირებმა უნდა უზრუნველყონ, რომ

- შეიქმნას ენების შესწავლის სასწავლო გეგმა, რომელიც გასაგები და კოჰერენტული იქნება და რომელიც ეროვნულ და რეგიონალურ თავისებურებებს გაითვალისწინებს.
- შეიქმნას ენების პოლიტიკისა და ენების მხარდამჭერის გაიდლაინები
- უზრუნველყოფილ იქნას მასწავლებელთა განათლებისა და მათი გადამზადების პროგრამები და ფინანსური საშუალებები
- რეფორმის ფარგლებში დაგეგმილი ღონისძიებების მიზნები გამჭვირვალე გახდეს საზოგადოებისათვის
- ენების მხარდამჭერი ორგანიზაციები ჩართულ იქნან გადაწყვეტილებების მიღების პროცესებში
- მაქსიმალურად ყველა ბავშვისთვის ხელმისაწვდომი გახდეს ადრეულ ასაკში უცხოური ენის შესწავლა

ენების მხარდამჭერი ორგანიზაციები ვალდებული არიან:

- აქტიურად ჩაერთონ განათლების პოლიტიკის რელევანტური გადაწყვეტილებების მიღებაში

აღმზრდელები, მასწავლებლები და ენის სწავლების სხვა სპეციალისტები ვალდებული არიან:

- ჩამოაყალიბონ თავიანთი პროფესიული და სპეციფიკური ინტერესები და საკუთარი ცოდნა და გამოცდილება ასოციაციებისა და პროფესიონალური გაერთიანებების დახმარებით ჩაერთონ ენობრივ-პოლიტიკურ დისკუსიებში.

წყაროები

^[1] Ammon (2003)

ნიურნბერგის რეკომენდაციები ენის არჩევა და ენების შესწავლის თანმიმდევრობა

თუ რომელი უცხოური ენები ისწავლება ქვეყანაში, ეს მრავალ ფაქტორზეა დამოკიდებული. ქვეყანაში არსებული პოლიტიკური, ეკონომიკური, კულტურული და საზოგადოებრივი მოცემულობები, ქვეყნის საგარეო ურთიერთობები და მისი ჩართულობა რეგიონალურ და გლობალურ ქსელებში მნიშვნელოვნად განაპირობებს უცხოური ენების არჩევას და მათი შესწავლის თანმიმდევრობას. როგორც წესი, პირველ ენას „საჭიროების პრინციპით“ ირჩევენ და ეს უმეტეს შემთხვევაში არის ინგლისური – გლობალური ლინგვა ფრანკა.

მაგრამ თუ ევროპის მსგავსად მივიხსნათ მრავალენოვნებისაკენ, რაც სულ მცირე ორი თანამედროვე უცხოური ენის შესწავლას გულისხმობს, მაშინ პირველი უცხოური ენის შერჩევასა უფრო მეტი ყურადღება უნდა მიექცეს იმ გარემოებას, თუ რა როლს შეასრულებს პირველი უცხოური ენა შემდგომი ენების შესწავლაში. ეს განსაკუთრებით ეხება სკოლამდელ ასაკში პირველი უცხოური ენის შესწავლის დაწყებას, რადგან პირველმა უცხოურმა ენამ კარი უნდა გახსნას სხვა ენებისათვის^[1].

მშობლების უმეტესობა პირველ ენად ინგლისურს ირჩევს, რადგან მათი აზრით, ამ ენის შესწავლა ადვილია და ინგლისურის როგორც გლობალური საკომუნიკაციო საშუალების ფლობა მათ შვილებს სამომავლოდ კარგ შანსს შეუქმნის სხვა ენების შესწავლისა და პროფესიული კარიერის თვალსაზრისით. ამ დროს ისინი არ ფიქრობენ იმაზე, რომ რეალურად მობილობას რეგიონალური ფაქტორები განაპირობებს და ბევრგან ინგლისურის ნაცვლად სხვა ენები უფრო გამოიყენება. ამავე დროს ინგლისურის, როგორც პირველი უცხოური ენის ცოდნა, არ ქმნის სხვა ენების სწავლის მოტივაციას.

მაგრამ თუ პირველი უცხოური ენა იქნება სხვა ენა და მას ბავშვის ასაკის

შესაფერისი და ეფექტური მეთოდებით ასწავლიან ბავშვებს, მათში შეიძლება გაიღვიძოს ამ უცხოური ენისა და კულტურის მიმართ დადებითმა დამოკიდებულებამ. უცხოური ენების არჩევის ასეთი თანმიმდევრობა გამოიწვევს ინგლისური ენის შესწავლის დაწყებას სამი ან ოთხი წლით გვიან, მაგრამ ეს ხელს არ შეუშლის ინგლისური ენის სასურველი დონის მიღწევას^[2].

ენობრივი პოლიტიკის პერსპექტივიდან რეგიონალური მრავალენოვნების კონცეფცია^[3] ხელს უწყობს ენების შერჩევისა და მათი შესწავლის თანმიმდევრობის მიმართ განსხვავებულ მიდგომას. ამ კონცეფციის მიხედვით პირველ ადგილზე დგას ბავშვის ინდივიდუალური სურვილები, მისი საკომუნიკაციო და სასწავლო მოთხოვნილებები, მათ შორის მისი მომავალი პიროვნული და პოფესიული ამბიციებიც. ამიტომ საჭიროა ადრეულ ასაკში უცხოური ენების შესწავლის და მათი შერჩევის თანმიმდევრობის მრავალფეროვანი და მოქნილი სტრუქტურის შექმნა, რაც ბავშვებში რეგიონალურად რელევანტური მრავალენოვნების განვითარებას შეუწყობს ხელს.

რეკომენდაცია:

- უნდა მოხდეს უფრო მეტი უცხოური ენის შეთავაზება, რათა ბავშვებს მრავალფეროვანი არჩევანი ჰქონდეთ.
- ენების შესწავლის თანმიმდევრობა ინდივიდუალური და რეგიონალური მრავალენოვნების კონტექსტის გათვალისწინებით უნდა იყოს მოქნილი და მოსახერხებელი.
- უნდა ხდებოდეს პირველი უცხოური ენის მუდმივი გაღრმავება
- უნდა გაძლიერდეს რეკლამა იმისათვის, რომ მშობლები კარგად გაეცნონ ენების არჩევის თანმიმდევრობის მნიშვნელობასა და უპირატესობებს.
- თუ ინგლისური პირველი უცხოური ენაა, მას პასუხისმგებლობა უნდა დაეკისროს მომდევნო უცხოური ენების თვალსაზრისით. ინგლისური უნდა გახდეს გზის გამკვალავი სხვა უცხოური ენებისათვის.

წყაროები

^[1] Legutke (2006)

^[2] რამდენიმე კვლევის მიხედვით მოსწავლეებს უცხოური ენების სწავლის ასეთი „შებრუნებული“ თანმიმდევრობა ეხმარებათ წარმატებებს მიაღწიონ როგორც პირველი უცხოური ენის, ასევე ინგლისურის, როგორც მეორე უცხოური ენის შესწავლისას. (Orešič 2002)

^[3] Gehrman (2007, 2009)

ნიურნბერგის რეკომენდაციები

ადრეულ ასაკში უცხო ენის სწავლების სათანადო კომპეტენციები

მცირე ასაკის ბავშვებისათვის უცხო ენის სწავლება ისე უნდა ხდებოდეს, რომ მათში განვითარდეს ამ ენის აღქმისა და ათვისების უნარი. ენა მათში კომუნიკაციის სურვილს უნდა აღძრავდეს. თუ არსებობს ინსტიტუციონალური შესაძლებლობები, უმჯობესია ინტენსიური სწავლების ფორმის არჩევა, რადგან ის ექსტენსიურ სწავლებაზე უფრო ეფექტურია.

ბავშვები დასაწყისში უპირატესობას ანიჭებენ ისეთ სიტყვებსა და ფრაზებს, რომლებიც მათ უშუალო გარესამყაროში გამოიყენება და რომელთა მნიშვნელობაც მათთვის მშობლიურ ენაზე უკვე ცნობილია. ამიტომ ისინი ვერ შესძლებენ საწყის ეტაპზე გრამატიკული სტრუქტურების შეცნობას, სჯობს თავდაპირველად მყარი სტრუქტურები და გამოთქმები შეისწავლონ^[1].

შესაბამისად სასწავლო თემები ასაკის შესაფერისად და ინდივიდუალური ინტერესების გათვალისწინებით უნდა შეირჩეს. რაც უფრო პატარა ბავშვი, მით უფრო მნიშვნელოვანია მისი ემოციური დამოკიდებულება სასწავლო საგნისა და აღმზრდელის ან მასწავლებლის მიმართ. თუ ბავშვი სასწავლო გარემოში არ განიცდის შიშს ან ზეწოლას, ბავშვური ცნობისმოყვარეობით აღსავსე აქტიურად ჩაერთვება სწავლის პროცესში.

ყოველივე აქედან გამომდინარე ქმედებაზე ორიენტირებული სასწავლო პროცესი, რომელიც თამაშით, ექსპერიმენტის სახით, მოძრაობებითა და კრეატიული ფორმებით – მიაწვდის ბავშვს შინაარსს, გონივრულია. მოკლედ რომ ვთქვათ, სასწავლო პროცესმა ბავშვის გახსნას მრავალფეროვანი საშუალებებით უნდა შეუწყოს ხელი.

რეკომენდაცია:

- უცხოური ენის სწავლების პროცესში უნდა მოხდეს მიზნების, შინაარსებისა და მეთოდების მიზნობრივის ჯგუფის გამოცდილებებსა და გარემოპირობებზე მორგება
- გაკვეთილის კონცეფცია უნდა მიესადაგებოდეს ყოველი ბავშვის მონაცემებს, შესაძლებლობებსა და მოთხოვნილებებს.
- უცხოური ენის გაკვეთილი მჭიდროდ უნდა დაუკავშირდეს ბავშვის მიერ დაგროვილ სამყაროსეულ ცოდნას და გაუფართოვოს მას არაენობრივი კომპეტენციებიც სხვა მნიშვნელოვან, მისთვის რელევანტურ თემებთან შეხებისას.

^[1] თუმცა დაკვირვების შედეგად შეიმჩნევა ბავშვების ძალისხმევა და სურვილი, გარესამყაროს კომპლექსურობა ანალიზის საშუალებით შეამცირონ და დააღაგონ და ამავე დროს იდენტიფიცირებულ ელემენტებს შორის რეგულარული ურთიერთკავშირები დაადგინონ. Röber (2008, S. 12)

ნიურნბერგის რეკომენდაციები სტანდარტები

დონეების დასადგენი ტესტირების საშუალებით ენათა საერთო ევროპულ სარეკომენდაციო ჩარჩოს შეუძლია ერთი რომელიმე კონკრეტული ენის ცოდნის დონე აღწეროს.

ენობრივი უნარ-ჩვევების დონეების აღწერასთან ერთად განვითარდა სტანდარტები, რომელმაც პირველად გახადა შესაძლებელი სწავლის შედეგების შედარება როგორც ერთი რომელიმე საგანმანათლებლო სისტემის ფარგლებში, ასევე საერთაშორისო დონეზე, თანაც ისე, რომ არ ითვალისწინებს ცოდნის შექმნის ადგილს. თუმცა ეს სტანდარტები არ ითვალისწინებს ოთხიდან ათ წლამდე ბავშვებს.

ამ ასაკის ბავშვებში ცოდნის სტანდარტი, რომელიც მაგ., ჩამოაყალიბა “საკონსულტაციო, საინფორმაციო და სასაუბრო წრემ”, ე.წ. (BIG-Kreis)^[1], ეყრდნობა შეკითხვას, თუ რა უნარ-ჩვევებს ეუფლება 10 წლის ბავშვი 120 აკადემიური საათის გავლის შემდეგ. (BIG-Kreis)-ის მიერ შედგენილი „შესაძლებლობების პროფილები“ ყველა უცხოური ენისთვის გამოდგება და ადგენს როგორც კომუნიკაციურ, ინტერკულტურულ და მეთოდურ კომპეტენციებს, ასევე აღწერს ენობრივ საშუალებებს. ამდენად მათი გამოყენება კურიკულუმის^[2] შედგენისას მიზანშეწონილია.

დაწყებით საფეხურზე უცხოური ენების სწავლების საგანმანათლებლო სტანდარტის ასეთი ფორმით აღწერა არ ითვალისწინებს სასწავლო პროცესთან დაკავშირებულ ისეთ საკითხებს, როგორცაა სასწავლო გზა ან ცალკეული ბავშვისთვის დათმობილი დრო. გაკვეთილის ხარისხის დადგენისა და გაუმჯობესების მიზნით ხდება მაგალითად ტესტების შემუშავება და ჩატარება, რომელიც სასწავლო პროცესის შედეგების დაგვარად ყველა მონაწილის ჩართვას ითვალისწინებს.

პატარა ბავშვებს, რომლებიც საბავშვო ბაღიდან სკოლაში გადადიან, ენობრივად ამოწმებენ და აკვირდებიან, რამდენად შეძლებენ ისინი სასკოლო გაკვეთილში ჩართვას. სასკოლო დაწესებულებებისა და სასკოლო საბჭოების მოთხოვნით საბავშვო ბაღებსა და დაწყებით კლასებში ბავშვები დღესდღეობით სულ უფრო ხშირად ავსებენ სასწავლო დღიურებსა და პორტფოლიოებს, რაც მათ და მათ მშობლებს ეხმარებათ, თვალი მიადევნონ სწავლის პროცესში მიღწეულ შედეგებს.

რეკომენდაცია:

- უნდა მოხდეს დაწყებით კლასების კურიკულუმებში უცხოური ენის გაკვეთილის სტანდარტების ასახვა და ამით მასწავლებლებს უნდა შეექმნათ თავიანთი სასწავლო საგნის მიწოდების ფუნდამენტი და სამოქმედო ჩარჩო.
- ცოდნის დონის დადგენისას გამოყენებული ფორმები და შინაარსები ბავშვის შესაფერისად უნდა იყოს შერჩეული და ადრეულ ასაკში უცხოური ენის სწავლების პრინციპებს უნდა შეესაბამებოდეს როგორც შინაარსობრივად ასევე მეთოდურად.
- ადრეულ ასაკში უცხოური ენის გაკვეთილზე გაზომვადი ენობრივი შედეგების მიღწევის პროცესში არ უნდა ხდებოდეს მთავარი მიზნიდან გადახვევა. ეს უკანასკნელი კი ბავშვის მრავალმხრივ განვითარება და მასში უცხოური ენების შესწავლის მოტივაციის გაღვივება და შენარჩუნებაა.
- თვითშეფასება და სხვათა მიერ ევალუაცია ხანგრძლივი პერიოდისათვის უნდა დაიგეგმოს და მუდმივად უნდა ხორციელდებოდეს.

წყაროები

^[1] BIG-Kreis -ი პროფ. დოქ. ჰანს-ებერჰარდ პიეჰომ 1999 წელს დააარსა, რომლის მიზანიც გერმანიაში დაწყებით კლასებში უცხოური ენების გაკვეთილებს განვითარება არის. მისი წევრები არიან სამინისტროების, ფედერაციისა და მხარეების სხვადასხვა სასწავლო და სამეცნიერო დაწესებულებების წარმომადგენლები და ექსპერტები

^[2] BIG-Grundlagenpapier (2005)

ნიურნბერგის რეკომენდაციები ადრეულ ასაკში უცხოური ენის სწავლების გარემო პირობები

© Goethe-Institut

ბავშვის მიერ უცხოური ენის შესწავლა კომპლექსურ გარემოპირობებში მრავალი ფაქტორის ზემოქმედებით მიმდინარეობს. ამ გარემო პირობებსა და ფაქტორებს მიეკუთვნება არა მხოლოდ მშობლები და ოჯახი, აღმზრდელები და მასწავლებლები, რომლებიც ბავშვის უშუალო გარემოს ქმნიან. მრავალ ფაქტორს ბავშვი უშუალოდ ვერ აღიქვამს. ასეთია მაგალითად სკოლის ხელმძღვანელობა, დაწესებულებები და სხვადასხვა ტიპის სპეციალიზირებული გაერთიანებები და ასოციაციები.

სასწავლო გეგმები, რომლებიც საბავშვო ბაღიდან მოყოლებული განსაზღვრავს ყველა საფეხურის მიზანს, კომპეტენციების პროფილებსა და სასწავლო შინაარსებს, სწავლის პროცესზე უდიდეს გავლენას ახდენს. სასწავლო პროცესის წამატებულობას სასწავლო მეთოდები და მედიების გამოყენებაც განაპირობებს. თანამდევ პროცესია სხვადასხვა ტიპის ტექსტებისა და ევალუაციების ჩატარებაც.

გარემო პირობებისა და ფაქტორების კომპლექსური ბადა, რომელშიც ბავშვი მთელი სწავლის პროცესის მანძილზე იმყოფება, უცხოური ენის სწავლაზეც დიდ, კომპლექსურ გავლენას ახდენს. ამ პროცესის შუაში კი დგას ბავშვი, რომელიც თავის მხრივ საკუთარი ინდივიდუალური შესაძლებლობების შესაბამისად დგამს ნაბიჯებს უცხოური ენის შესწავლის პროცესში.

ნიურნბერგის რეკომენდაციები ბავშვი უცხოური ენის სწავლის პროცესის ცენტრში

უცხოური ენის გაკვეთილი და ბავშვის მიერ ენის შესწავლის მთელი პროცესი უნდა პასუხობდეს ბავშვის პიროვნების ზოგად განვითარებას.

უცხო ენის შესწავლამ ხელი უნდა შეუწყოს ბავშვში ემოციური, კრეატიული, სოციალური და ენობრივი უნარების განვითარებას როგორც ოფორც ოფოგადად, ასევე კონკრეტულად ამ უცხოურ ენაზე კომუნიკაციური ქმედებების განსახორციელებლად.

ამ მიზნის მისაღწევად ყველა ცალკეულ ბავშვს მისი პიროვნული განვითარების შესაბამისად უნდა შევუწყოთ ხელი სწავლის პროცესში.

განვითარების ფსიქოლოგია

ადამიანი ჯერ კიდევ დაბადებამდე ენაზე ორიენტირებული. ახალშობილი ინტუიციურად გადაერთვება მისი გარემოს ენობრივ მელოდიაზე და ეთვისება მას. ჩვილების მიერ ბგერათმეათანხმებების გამეორების და იმიტაციის მცდელობები უკვე კომუნიკაციის აქტებს წარმოადგენს.

მხოლოდ ორი წლიდან იწყებს ბავშვი გააზრებულად ენის ათვისებას. ენა და აზროვნება ერთმანეთს უკავშირდება. ბავშვი ყველაზე კარგად თამაშის ფორმით ახერხებს გარესამყაროსთან კონტაქტის დამყარებას და მუდმივად ამ ფორმით ერთვება სოციალურ ინტერაქციაში. მისთვის ნელ-ნელა ყალიბდება სამყაროს ერთიანი სურათი და სწორედ ამ პროცესში ხდება ენის მოდელისა და სტრუქტურის ათვისება.

ბავშვის ენობრივი, კოგნიტური, ემოციური განვითარება დამოკიდებულია მის სოციალურ და კულტურულ გარემოსა და სიტუაციებზე. განვითარებაში დიდი როლს თამაშობს ისიც, თუ რამდენად ხდება ბავშვის როგორც ინდივიდის აღქმა და თუ რამდენად არის მის მიმართ დამოკიდებულება ინდივიდთან დამოკიდებულება, რომელსაც საკუთარი მოთხოვნილებები, ინტერესები და უნარ-ჩვევები აქვს.

რეკომენდაცია:

ბავშვის განვითარების აქტუალური საფეხურის შესაბამისად ადრეულ ასაკში უცხოური ენის შესავალთან დაკავშირებით რამდენიმე მნიშვნელოვანი რეკომენდაციის მიცემა შეიძლება:

- ბავშვები თავიანთი მოურიდელობითა და სპონტანური ბუნებით გამოირჩევიან, რაც გარესამყაროს მიმართ მათ გახსნილობას განაპირობებს. მათ აქვთ უნარი, ადფრთოვანებით და თამაშ-თამაშით აღიქვან ყველაფერი თავიანთ გარშემო. როგორც წესი, მათ განსაკუთრებული ცნობისმოყვარეობა, სწავლისადმი მზადყოფნა და აბსორციულობა ახასიათებთ. ეს ყველაფერი პრაქტიკული, ქმედებაზე ორიენტირებული და ექპერიმენტული ხასიათის სწავლის პროცესისათვის მაქსიმალურად უნდა იქნას გამოყენებული.
- ბავშვებისათვის დროსა და სივრცეში ორიენტირება პირდაპირ კავშირშია მათ უშუალო რეალობასთან. მათ ესაჭიროებათ იმპულსები, რომელიც არა

სამიზნე ენისა და კულტურის არამედ მათი მშობლიური გარემოს გამოძახილი იქნება.

- ბავშვებს შემეცნების პროცესში თვალსაჩინოებები ესაჭიროებათ. აბსტრაქტული შინაარსების გაგება მათ მხოლოდ გარკვეული ასაკიდან შეუძლიათ. ამიტომ თვალსაჩინოებები და ისეთი სასწავლო მასალის გამოყენება, რომელთანაც ბავშვს მარტივად გაუჩნდება ასოციაცია, სწავლის პროცესის წარმატებულობას და ბავშვების მხრიდან ამ პროცესში ჩართვის სიხარულს განაპირობებს.
- ბავშვებს მხოლოდ მცირე ხნით შეუძლიათ კონცენტრაციის მოხდენა. სამაგიეროდ მათ დამახსოვრების კარგი უნარი აქვთ. თამაშის დროს ისინი ადვილად ახდენენ კონცენტრაციას, ამიტომ სწავლების ამ ფორმას უპირატესობა უნდა მიენიჭოს.
- ინტერკულტურული თემების შეტანაც სასწავლო პროცესში მისაღებია, რადგან ბავშვი თავისი ბუნებით გახსნილი და მიუკერძოებელია.

ენობრივი განვითარება

ინდივიდუალური დინამიკით ყველა ბავშვში განსხვავებულად მიიღწევა, მაგრამ არსებობს მოდელები, რომლებიც ენის შესწავლის გარკვეულ ნიმუშს იძლევა. ჯერჯერობით არ არსებობს შეთანხმებული და ერთიანი აზრი იმის შესახებ, თუ ზუსტად როგორ წარიმართება ბავშვებში ენის დაუფლების პროცესი, და თუ რა საფეხურებსა და ფაზებს გადის ის. ცნობილია პიაჟეს სტადიების მოდელი, რომელიც მრავალრიცხოვან ემპირიულ კვლევას ეფუძნება, მაგრამ დღეს ისიც როგორც სხვა ცნობილი და ავტორიტეტული თეორიები^[1] მრავალ კითხვას ბადებს.

დღესდღეობით დადგენილია, რომ „ადამიანებს ყოველთვის შეუძლიათ ახალი ენის ან ენების სწავლა. ენის შესწავლის მეცნიერებისა და ტვინის კვლევის დღევანდელი მიღწევები იძლევა საფუძველს, რომ უცხო ენის შესწავლას ადრეულ ასაკში უნდა შევუწყოთ ხელი. დადგენილია, რომ ექვსი წლის ასაკამდე ბავშვს მეორე ენის უაქცენტოდ დაუფლება შეუძლია. მოწიფულობის ასაკამდე კი სინტაქსისა და მორფოლოგიის დაუფლება გაცილებით უფრო მარტივია, ვიდრე მოგვიანებით.^[2]“ მეორე მხრივ, სწავლის წარმატებას მრავალი სხვა ფაქტორი განაპირობებს. ასეთია მაგალითად, მასწავლებლის კვალიფიკაცია, გამოყენებული სასწავლო მასალები, ენობრივი კონტაქტის (მაგ., გაკვეთილის) ხანგრძლივობა და ინტენსიურობა.

რეკომენდაცია:

- ბავშვებში უცხოური ენის დაუფლების პროცესი დანახული უნდა იყოს მშობლიური ენის ათვისების ჭრილში.
- ენის შესწავლის პროცესში ბავშვს საკმარისად უნდა ჰქონდეს საშუალება, ახლად ნასწავლი სოციალურ ინტერაქციაში, მაგ., მასწავლებლებთან და თანაკლასელებთან, გამოიყენოს და შეამოწმოს
- მეცნიერული მიგნება, რომ ენის სწავლის პროცესი ფაზებად მიმდინარეობს, მოითხოვს სწავლის პროცესში შეცდომების დაშვების მიმართ დამოკიდებულების შეცვლას: შეცდომები განვითარების გზაზე გადადგმული ნაბიჯებია და ხელს უწყობს ენის გათავისების პროცესს. ამიტომ ის უნდა მივიღოთ როგორც სწავლის პროცესის ლეგიტიმური ნაწილი და მოთმინებითა და წინდახედულად უნდა მოვეკიდოთ შეცდომების შესწორებას.

- აღმზრდელი/მასწავლებელი შეცდომებში უნდა ხედავდეს შეძენილი ცოდნისა და უნარების დონის დადგენის ინდიკატორს. ეს მას მისცემს იმის საშუალებას, რომ ბავშვს უფრო ეფექტურად დაეხმაროს შემდგომი სწავლის პროცესში

ბავშვის მოთხოვნილებები

ბავშვები საბავშვო ბაღისა და სკოლის დაწყების ეტაპზე ემოციურად არამყარები არიან. მათ პირველად უწევთ ოჯახის გარეთ უცნობი გარემოს შეცნობა. ამ დროს ხდება პირველი მეგობრული კონტაქტების დამყარება, მშობლების შემდეგ პირველად ხვდებიან ადამიანებს, რომლებიც მათზე ზრუნავენ და მათთვის ახლობლები ხდებიან, იძენენ ახალ პიროვნულ გამოცდილებებს. უცხოურ ენასთან კავშირშიც მათ ახალ ჟღერადობებთან შეხება უხდებათ, ამიტომაც აუცილებელია უცხოური ენის სწავლების პროცესში მათ მიმართ ფრთხილი მიდგომა. ამ პროცესში მონაწილე ყველა აქტიორმა ბავშვის განვითარების ეს ემოციური ასპექტი უნდა გაითვალისწინოს.

ბავშვებს არა მხოლოდ სპეციფიკური უნარები, არამედ კონკრეტული მოთხოვნილებებიც აქვთ. მათი გათვალისწინება აუცილებლად უნდა მოხდეს ადრეული ასაკის ბავშვებისათვის განკუთვნილ უცხოური ენის გაკვეთილზე. ეს ხელს შეუწყობს, რომ სასწავლო პროცესში ბავშვი კარგად გრძნობდეს თავს და ეს პროცესი წარმატებით წარიმართოს.

ბავშვის მოთხოვნილებები:

- ბავშვი სასწავლო გარემოში დაცულად უნდა გრძნობდეს თავს.
- ბავშვი სასწავლო პროცესში ჩართული პირებისაგან სიყვარულს უნდა გრძნობდეს და თავადაც უნდა ჰქონდეს შესაბამისი გრძნობების გამოვლენის შესაძლებლობა.
- ბავშვს უნდა ჰქონდეს შესაძლებლობა, საკუთარი გრძნობები გამოხაოს, გაიხაროს და სხვებსაც მიანიჭოს სიხარულის განცდა.
- ბავშვის სასწავლო გარემოში უნდა არსებობდეს ურთიერთგაგება, მას უნდა შეეძლოს საკუთარი აზრების, განცდების სხვისთვის გაზიარება
- ბავშვს უნდა ჰქონდეს თამაშის, მოქმედების, მოძრაობის და ცელქობის საშუალება
- ბავშვს უნდა ჰქონდეს შემოქმედებითი, არტისტული გამოხატვის საშუალება.
- ბავშვი უნდა გრძნობდეს წარმატებას და სათანადო ქებასაც უნდა იღებდეს.
- ბავშვს უნდა შეეძლოს ახლის შეცნობა, განცდა, სწავლა, აღმოჩენა და აქტიური კვლევა-ძიება.
- ბავშვს უნდა ჰქონდეს საშუალება, ახლად ნასწავლი და აღმოჩენილი სხვადასხვა ტიპის აქტივობებით გაიმეოროს, მოსინჯოს და ემოციურად გადაამუშაოს.

რეკომენდაცია:

აღმზრდელმა და მასწავლებელმა ბავშვის მოთხოვნილებები აუცილებლად უნდა გაითვალისწინოს მცირეწლოვანთათვის უცხოური ენის სწავლების მიზნების, შინაარსებისა და მეთოდების განსაზღვრისას.

ბავშვის უფლებები

ბავშვები დაწყებით კლასებშივე უნდა გაეცნონ საკუთარ უფლებებს, რომლებიც გაწერილია გაეროს ბავშვთა უფლებების კონვენციაში. როცა ბავშვი საკუთარ უფლებებს შეგნებულად იცნობს, მისთვის უშუალო გარემოში მრავალი ასპარეზი იხსნება. ენობრივი განათლების ძირითადი უფლება მრავალი სხვა უფლების საფუძველია. ვისაც წერა-კითხვა შეუძლია, და არა მხოლოდ მშობლიურ არამედ სხვა უცხო ენებზეც, მრავალმხრივ კომუნიკაციას სწავლობს და უფრო ადვილად ეუფლება სოციალურ კომპეტენციებს.

განათლების უფლება, უცხოური ენის სწავლის უფლება თავის თავში მოიცავს შესაძლებლობას, ეზიაროს სხვა კულტურას, ადვილად გაიგოს, რას წარმოადგენს სხვა,

განვივითაროს ცნობისმოყვარეობა და ტოლერანტულობა, შეუქმნას საკუთარ პიროვნებას შეუზღუდავი განვივითარების საშუალება.

პატარა ბავშვებს არ გააჩნიათ უცხო მიმართ შიში და უცხო ჟღერადობებსაც განსაკუთრებული დაძაბულობის გარეშე უდგებიან. მაგრამ ბავშვებს თვითონ არ შეუძლიათ მოითხოვონ, მიეცეთ უცხო ენების შესწავლის შესაძლებლობა.

ადრეულ ასაკში უცხოური ენების სწავლება უნდა ითვალისწინებდეს ყველა ბავშვის ფუნდამენტალურ უფლებას განათლებისა და მათ შორის ენობრივი განათლების მიღების შესახებ. ბავშვის უფლებებს მიეკუთვნება:

- უფლება, ადრეულ ასაკშივე მიიღოს შეძლებისდაგვარად მრავლისმომცველი ენობრივი განათლება, რომლის მიზანიც ყველასათვის თანასწორუფლებიანი შესაძლებლობების შექმნაა. აქ იგულისხმება, ერთი მხრივ, მშობლიურ ენაზე ენობრივი კომპეტენციების განვივითარება, მეორე მხრივ კი, ადრეულ ასაკში ბავშვისთვის მრავალენოვნების შესაძლებლობის მიცემა და მისთვის უცხოური ენების სწავლების შეთავაზება.
- ინტერკულტურული შინაარსის მქონე სასწავლო თემებზე დაფუძნებული განათლების მიღებისა და ინტერკულტურული კომუნიკაციის შესაძლებლობის უფლება.
- ენების დაუფლების საშუალებით ბავშვში არსებული ყველა პოტენციალის მაქსიმალური გამომჟღავნების უფლება. აქ იგულისხმება სწავლის პროცესში ყველა გრძნობის ორგანოს გამოყენება ცოდნის შესაძენად.
- ენების სწავლის პროცესში დამოუკიდებელი ქმედებისა და გადაწყვეტილებების პოვნის პროცესში ჩართულობის უფლება.
- სწავლის პროცესში შეცდომების დაშვებისა და შეცდომების გამო დაუსჯელობის უფლება.
- თანასწორი მოპყრობის უფლება წარმოშობისაგან, რელიგიური და კულტურული კუთვნილებისაგან განურჩევლად.

რეკომენდაცია:

ადრეულ ასაკში უცხოური ენების სწავლისას ბავშვებს რაც შეიძლება მეტი პრაქტიკული შესაძლებლობა უნდა მიეცეთ, თავიანთი ასაკისათვის შესაფერისი უფლებები გაიცნონ და გამოიყენონ. ეს ბავშვის პიროვნების გაძლიერებას შეუწყობს ხელს. უფლებების გაცნობისა და რეალიზაციის პროცესი მოიცავს აღმზრდელებისა და მასწავლებლების მიერ ბავშვისათვის მოსმენას, ბავშვების გამხნეებას, რომ მათ გამოთქვან თავიანთი სურვილები და დასვან შეკითხვები. ბავშვის უფლებაა შეცდომების დაშვება, ამიტომ კორექტურის პროცესი დიდი სიფრთხილით უნდა გამოირჩეოდეს.

წყაროები

[¹] ა) ჟან პიაჟეს მოდელი, მაგ.: b) Bleyhl (2000) c) Tracy (2007)

[²] Apeltauer, Hoppenstedt (2010)

ნიურნბერგის რეკომენდაციები

სპეციალიზირებული აღმზრდელები და ენის მასწავლებლები

ადრეულ ასაკში უცხოური ენის სწავლებაში გადამწყვეტი ფუნქცია აღმზრდელსა და მასწავლებელს ენიჭება. მშობლებთან ერთად ისინი ბავშვებისათვის ახლობელ და საიმედო ადამიანებს წარმოადგენენ. მხოლოდ მათ შეუძლიათ უშუალო სასწავლო ატმოსფეროსა და ბავშვებისათვის მისაღები სასწავლო გარემოს შექმნა. რაც უფრო კვალიფიციურია აღმზრდელი და მასწავლებელი ადრეულ ასაკში უცხოური ენის სწავლის სპეციფიკის თვალსაზრისით, მით უფრო წარმატებულია ბავშვებში სწავლის პროცესი.

მათ მოეთხოვებათ სპეციალიზირებული ცოდნა და კომპეტენციები (მოცემული უცხო ენისა და კულტურის კარგი ცოდნა, პედაგოგიური უნარ-ჩვევები, მეთოდურ-დიდაქტიკური კომპეტენციები). მნიშვნელოვანია, რომ ისინი სხვა არასპეციალურ ცოდნასა და გამოცდილებებს ფლობდნენ. მაგალითად^[1],

- სხვებთან ურთიერთობის სურვილი და ხალისი
- ინტერკულტურული კომუნიკაციის უნარი და სურვილი
- ანალიტიკური, პრობლემის გადაჭრაზე ორიენტირებული აზროვნება
- უნარი, ამოიცნოს და გამოიყენოს სწავლის სწორი სტრატეგია
- გათავისებული ჰქონდეს პრინციპი „სწავლა სიცოცხლის ბოლომდე“ და ამკვიდრებდეს მას მოსწავლეებშიც
- გახსნილობა ახალი მეთოდებისა და მიდგომებისადმი
- კოლეგებთან და ბავშვებთან ჰარმონიული და ნაყოფიერი მუშაობის უნარი
- ტექნიკისა და მედიების ცოდნა და მუდმივი გაუმჯობესების სურვილი
- საკუთარი პროფესიული როლისა და დავალების მიმართ თავდაჯერებული, მიზანმიმართული და კრიტიკული მიდგომა
- მზაობა, ითანამშრომლოს ბავშვის სასწავლო პროცესში ჩართულ ყველა აქტიორთან

ხშირად აღმზრდელი/მასწავლებელი ერთადერთი ადამიანია, ვისი სამუშაოებიც ბავშვს უცხო ენასთან შეხება აქვს. ამიტომ ის ენა, რომელსაც აღმზრდელი და მასწავლებელი იყენებს, ბავშვისთვის არის მისაბამი მოდელი. აუცილებელია, რომ აღმზრდელი და მასწავლებელი უცხოურ ენას ისე კარგად ფლობდეს, რომ გაკვეთილი მთლიანად ამ ენაზე წარმართოს. მისი ფონეტიკა, მელოდია და ინტონაცია სამაგალითო უნდა იყოს.

აღმზრდელმა/მასწავლებელმა ბავშვები უცხოურ ენასთან ერთად უცხო კულტურასაც უნდა აზიაროს. ეს მხოლოდ და მხოლოდ შესაბამისი ინტერკულტურული ცოდნითა და კომპეტენციის დახმარებითაა შესაძლებელი. მას მოეთხოვება კულტურის მრავალმხრივი ცოდნა (მაგ., ამ ენაზე შექმნილი

საბავშვო ლიტერატურის ცოდნა), რომ გაკვეთილზე დასახულ გამოწვევას გაუმკლავდეს. იმისათვის რომ ადრეულ ასაკში უცხოური ენის სწავლება ბავშვის მოთხოვნილებებს შეესაბამებოდეს, დიდი მნიშვნელობა აქვს აღმზრდელისა და მასწავლებლის მუსიკალურ და მსახიობურ უნარებს.

განსაკუთრებული ადგილი ადრეულ ასაკში უცხო ენის სწავლისას მასწავლებლის ინტერპერსონალურ კომპეტენციებს უკავია. მას უნდა შეეძლოს პარტნიორული, პატივისცემით განმსჭვალული სასწავლო გარემოს შექმნა, სადაც ბავშვები შიშსა და უნდობლობას არ განიცდიან. ჯგუფური მუშაობის უნარი, ინიციატივის წამოყენების ნიჭი გაკვეთილზეც და მის გარეთაც კოლეგებთან და მშობლებთან ურთიერთობაში სასწავლო პროცესზე დადებითად მოქმედებს.

კოლეგებთან თანამშრომლობა პირველ რიგში მნიშვნელოვანია საერთო დაგეგმვისა და უფლება-მოვალეობების შეთანხმებისას, მაგრამ ასევე გაკვეთილების ჩატარებისა ან დისციპლინათმორისი პროექტების განხორციელებისას. ასეთი თანამშრომლობა არა მხოლოდ საბავშვო ბაღისა და სკოლის შიგნით უნდა ხდებოდეს, არამედ სხვა სკოლებთან და საბავშვო ბაღებთანაც. განსაკუთრებით საყურადღებო კი ბაღების აღმზრდელებსა და სკოლის მასწავლებლებს შორის აზრთა გაცვლა-გამოცვლაა, რადგან აღსაზრდელი საბავშვო ბაღიდან სკოლაში უნდა გადავიდეს. სასწავლო გეგმებისა და მასალის ერთობლივად დაგეგმვით და ლოგიკური განაწილებით ერთიდაიგივე მასალის ორჯერ გავლის თავიდან აცილება მოხდება.

სპეციალიზირებული აღმზრდელებისა და ენის მასწავლებლების განათლება

სპეციალიზირებული აღმზრდელებისა და ენის მასწავლებლების განათლება სხვადასხვა ქვეყნებში განსხვავებულად მიმდინარეობს და ამიტომ მისი სტრუქტურა საერთაშორისო დონეზე არაერთგვაროვანია. დაწყებითი კლასის უცხოური ენის მასწავლებლები ფლობენ ან აღმზრდელის სერტიფიკატს ან დაწყებითი მასწავლებლის დიპლომს, და დამატებით გავლილი აქვთ ადრეულ ასაკში უცხოური ენის სწავლების კვალიფიკაციის კურსი. ზოგჯერ კი ისინი არიან ერთი რომელიმე საგნის მასწავლებლები.

აღმზრდელები, რომლებსაც უწევთ უცხო ენის სწავლება, სპეციალურ გადამზადების პროგრამებს გადიან, თუ როგორ უნდა ასწავლონ უცხოური ენა. უპირველეს ყოვლისა სწორედ უმაღლეს სასწავლებლებში უნდა შეიქმნას იმის საფუძველი, რომ დაწყებითი კლასებისა და საბავშვო ბაღების საგანმანათლებლო პრინციპები საფუძვლიანად ისწავლებოდეს, რომ მათ ეს პრონციპები საგანმანათლებლო პროცესის დაგეგმვასა და განხორციელებაში გამოადგეთ.

სავალდებულო შინაარსებს უნდა მიეკუთვნებოდეს ბავშვის განვითარება და სასწავლო საგნის ბავშვის ასაკისათვის შესაბამისად მიწოდების მეთოდები. სწავლის პროცესში ყოველთვის იკვეთება ბავშვის ბუნებრივი მზაობა სწავლისათვის და მისი ინიციატივით აღსავსე ბუნება, ასევე მათ მიერ სოციალურ კონტექსტში ან მათი უშუალო მასწავლებლისაგან²¹ მიღებული ინფორმაციის ათვისება¹⁷.

იდეალურ შემთხვევაში მასწავლებლისა და აღმზრდელის სპეციალობის დაუფლებისას უნდა ხდებოდეს ყველა მნიშვნელოვანი საქმიანობის შესწავლა, რაც მათ მომავალში უცხოური ენის ადრეულ ასაკში სწავლების დროს მოუწევთ.

რეკომენდაცია:

- დაწყებითი კლასების უცხოური ენის მასწავლებლებსა და საბავშვო ბაღის უცხოურ ენაზე სპეციალიზირებულ აღმზრდელებს უნდა ჰქონდეთ უმაღლესი განათლება ადრეულ ასაკში ენის სწავლების მეთოდოლოგია-დიდაქტიკაში.
- სწავლა უნდა იყოს უნარ-ჩვევებზე ორიენტირებული და, ერთი მხრივ, მაქსიმალურად ფარავდეს თეორიულ საფუძვლებს, მეორე მხრივ კი, პედაგოგიურ უნარ-ჩვევების შეძენას უწყობდეს ხელს.
- დაწყებით კლასებსა და საბავშვო ბაღებში მომუშავე მასწავლებლები ენას უნდა ფლობდნენ B2 ან C 1 დონეზე (საერთო ევროპული სარეკომენდაციო ჩარჩოს მიხედვით). მნიშვნელოვანია რომ მასწავლებელი შეძლებისდაგვარად უმეცდომო და აუთენტურ ენობრივ კომუნიკაციას ახერხებდეს.
- სტუდენტების სამუშაო და სასწავლო ენა უნდა იყოს გერმანული, რადგან მათ შეძლებისდაგვარად ხშირად გამოიყენონ ის ენა, რომელიც მომავალში თვითონ უნდა ასწავლონ.
- სასწავლო თემები და შინაარსები ინტერკულტურულ ელემენტებს უნდა შეიცავდეს. იგულისხმება ენის სწავლების პროცესში მშობლიური და სამიზნე კულტურების გათვალისწინება და მათი ერთმანეთთან დაკავშირება.
- იდეალურ შემთხვევაში სტუდენტების მომზადება უნდა მოხდეს მრავალენოვნების დიდაქტიკასა და მეთოდოლოგიაში. ანუ მათ უნდა შეეძლოთ სასწავლო პროცესში იმ ენების გათვალისწინება და გამოყენება, რომელსაც სამიზნე ჯგუფში მყოფი ბავშვები საუბრობენ. ბავშვის ენობრივი გამოცდილების გამოყენება უცხო ენის გაკვეთილზე მნიშვნელოვანია.
- სტუდენტებს შესწავლილი მეთოდებისა და პრინციპების პრაქტიკაში გამოცდის საშუალება უნდა ჰქონდეთ, რის შემდეგაც ჯგუფში პრაქტიკის დროს მიღებულ გამოცდილებაზე კრიტიკული მსჯელობა უნდა გაიმართოს.
- სტუდენტები უნდა ეუფლებოდნენ ბავშვებისათვის რელევანტური თემებისათვის და სიტუაციებისათვის საჭირო ენობრივ საშუალებებს და სწავლის პროცესის მართვისათვის მნიშვნელოვან გამოთქმებს.
- სტუდენტები უნდა იცნობდნენ ენობრივი პოლიტიკის აქტუალურ რელევანტურ თემებს და ამის შესახებ უნდა მსჯელობდნენ საკუთარი პროფესიის კონტექსტში.
- განათლების მიღების პროცესში სტუდენტს უნდა მიეცეს საშუალება, საზღვარგარეთ დაჰყოს გარკვეული პერიოდი.

კვალიფიკაციის ამაღლება და გადამზადება

კვალიფიკაციის ამაღლება სხვადასხვა მიზნებს შეიძლება ემსახურებოდეს. მასწავლებელმა თავისი ცოდნა შეიძლება გაიღრმავოს გაკვეთილის ჩატარების ახალ მეთოდებში, გაეცნოს ახალ მასალებს ანდა საკუთარი თვითგანვითარების მიზნით მიიღოს მონაწილეობა ამა თუ იმ სემინარში.

გადამზადებისა და კვალიფიკაციის ასამაღლებელი კურსები და ტრენინგები პრაქტიკაზე და გამოცდილებაზეა ორიენტირებული, მაგრამ მათ საფუძვლად აუცილებლად უნდა ედოთ სამეცნიერო მიღწევები. ასეთი კურსები და ტრენინგები მაშინაა წარმატებული, თუ მიღებული შედეგების გამოყენება პრაქტიკაში უშუალოდაა შესაძლებელი. ამიტომაც უნდა იყოს ყველა ასეთი ღონისძიება კონკრეტულ პრაქტიკულ ცოდნასა და ქმედებაზე ორიენტირებული

კარგი ტრენინგი შედგება ერთმანეთზე ლოგიკურად დაფუძნებული და კარგად დაგეგმილი ფაზებისაგან, რომლებიც პრაქტიკას უკავშირდება და დისკუსიისა და გამოცდილებისა და აზრთა გაცვლა-გამოცვლის საშუალებას იძლევა.

ადრეულ ასაკში უცხოური ენის სწავლებაში სპეციალისტების მომზადების კურსი ან ტრენინგი, ერთი მხრივ, მასწავლებლის პროფესიულ წინარე ცოდნასა და მის ინტერესებს უნდა უკავშირდებოდეს, მეორე მხრივ კი, მასწავლებლის ენობრივი ცოდნის გაფართოებას უნდა უწყობდეს ხელს. ტრენინგი მეთოდებში, რომელიც ამ შემთხვევაში სრულიად ახალი

სამიზნე ჯგუფისთვისაა შედგენილი, პრაქტიკისათვის რელევანტური და წარმატებულ შედეგზე ორიენტირებული უნდა იყოს.

რეკომენდაცია:

- კვალიფიკაციის ამაღლება და გადამზადება საკუთარი ინიციატივის საფუძველზე აღმზრდელებისა და მასწავლებლების პროფესიული საქმიანობის მანძილზე შეძლებისდაგვარად უწყვეტად უნდა მიმდინარეობდეს.
- ასეთი ღონისძიებები აღმზრდელებსა და მასწავლებლებს ბიძგს უნდა აძლევდეს, გაიუმჯობესონ არსებული უნარ-ჩვევები, შეიცნონ არსებული ხარვეზები, გაიცნონ დამოუკიდებელი, სუქცესიური პროფესიული განვითარების საშუალებები.

წყაროები

^[1] BIG (2007)

^[2] კონსტრუქციული მეთოდური მიდგომის განმარტებები, Fthenakis (2009) ტომი. 5, გვ. 24 f

ნიურნბერგის რეკომენდაციები მშობლები

მიუხედავად იმისა, რომ ზოგჯერ მშობლები და მასწავლებლებიც შიშობენ, რომ ძალიან ადრეულ ასაკში უცხოური ენის სწავლა ბავშვებისათვის ზედმეტი დატვირთვაა, დღესდღეობით მშობლების უმეტესობა მაინც მიიჩნევს, რომ ეს მათ შვილს კარგ პერსპექტივებს უქმნის. ისინი ინფორმირებული არიან იმის შესახებ, რომ ადრეულ ასაკში ერთი უცხოური ენის შესწავლის დაწყება მათ შვილებს სამომავლოდ სხვა უცხოური ენების შესწავლას გაუადვილებს.

აღმზრდელებთან და მასწავლებლებთან ერთად მშობლები სწავლების პროცესის წარმატებით წარმართვის საუკეთესო გარანტები არიან. მათ შეუძლიათ ბავშვებს საუკეთესო პირობები შეუქმნან სწავლისათვის. თუ ისინი დადებითად არიან განწყობილი უცხოური ენების შესწავლის მიმართ და ეხმარებიან ბავშვებს სწავლის პროცესში, ბავშვიც უფრო მეტი სიამოვნებით და მოტივაციით მიიღებს ამ პროცესში მონაწილეობას.

უცხოური ენების მიმართ ბავშვების ინტერესს ისეთი მნიშვნელოვანი ფაქტორებიც განაპირობებს, როგორცაა საინტერესო თემები, შექება და გამხნელება სკოლაში და მის გარეთაც. ამიტომაც საბავშვო ბაღებმა და სკოლებმა უფრო მეტად უნდა ჩართონ მშობლები დაგეგმვის პროცესში და მათი მხარდაჭერა მოიპოვონ. რაც უფრო შეწყობილად მოქმედებენ სასწავლო დაწესებულებები და მშობლები, მით უფრო მეტი წარმატებით სწავლობენ ბავშვები.

რეკომენდაცია:

- მშობლები ინფორმირებული უნდა იყვნენ უცხოური ენის სწავლების მიზნებისა და შინაარსების, ასევე სწავლის ფსიქოლოგიური წინამძღვრების შესახებ. მათ სისტემატურად უნდა მიიღონ ინფორმაცია ბავშვის განვითარებისა და წინსვლის შესახებ. მხოლოდ ასე შესძლებენ ისინი, ეფექტურად ჩაერთონ ბავშვის სასწავლო პროცესში
- მშობლებმა აქტიურად უნდა აჩვენონ შვილს დაინტერესება მისი სწავლის საგნის მიმართ, იქნება ეს საუბრების, შექების, გამხნეებისა თუ სხვა ფორმით. ნასწავლის წარმოჩენა ბუნებრივი ინტერესის გამომხატველი უნდა იყოს და არ უნდა შეუქმნას ბავშვს შთაბეჭდილება, რომ ეს კონტროლი და შემოწმებაა.
- სწავლის პროცესზე მშობელმა გამუდმებული კორექტურებით ნეგატიური გავლენა არ უნდა მოახდინოს. შეცდომების გასწორება აღმზრდელებისა და მასწავლებლების პრეროგატივაა და ისინი ამას სიფრთხილით და მიზანმიმართულად ახორციელებენ, რომ ბავშვი არ დაითრგუნოს და არ მოხდეს მეტყველების პროცესის შეფერხება გამუდმებული კორექტურის გამო.
- მშობლები ჩართული უნდა იყვნენ სხვადასხვა საერთო აქტივობებში, მონაწილეობა უნდა მიიღონ მშობელთა შეკრებებში, საინფორმაციო ღონისძიებებსა და სასკოლო ზეიმებში. მათ თავად უნდა აიღონ მასწავლებლებთან შეხვედრების ინიციატივა, თუ ეს რეგულარულად არ ხდება. მნიშვნელოვანია, რომ

ორივე მხარე ერკვეოდეს ერთმანეთის მოვალეობებსა და კომპეტენციებში და პატივი უნდა სცენ ერთმანეთის სამოქმედო სფეროებს.

ნიურნბერგის რეკომენდაციები სწავლის ადგილები

ადრეულ ასაკში უცხოური ენის სწავლება ხდება საბავშვო ბაღებში, სკოლებსა და სხვა საგანმანათლებლო დაწესებულებებში. კვალიფიციური სასწავლო პროცესისათვის აუცილებელია, რომ ეს პროცესი მიმდინარეობდეს ბავშვზე მორგებულ გარემოში, სივრცე და ოთახების მოწყობა უნდა ქმნიდეს ბავშვისათვის დაცულ და უსაფრთხო გარემოს, სადაც ბავშვზე ორიენტირებული სასწავლო პროცესის წარმართვა შესაძლებელია და სადაც ბავშვის ჯანმრთელობას არანაირი საფრთხე არ შეექმნება.

ყველაზე კარგად ბავშვი მისთვის სასიამოვნო გარემოში მაქსიმალურად მცირე სასწავლო ჯგუფში ახერხებს საკმარისი სტიმულის პოვნას, რომ სხვა ენაზე დაიწყოს ლაპარაკი და საკუთარი სურვილებიც თამამად გამოხატოს. სწავლის უწყვეტობას ხელს უწყობს ისიც, რომ არ ხდებოდეს სასწავლო ოთახის შეცვლა, სადაც ბავშვისთვის სტაბილური სასწავლო ატმოსფეროა შექმნილი.

ერთი სასწავლო დაწესებულების შენობაში უნდა არსებობდეს საშუალება, რომ აღმზრდელები და პედაგოგები ერთმანეთს დაწვრილებით უთანხმებდნენ სასწავლო მიზნებს, მეთოდებს, შინაარსებსა და სასწავლო წინაპირობებს, განსაკუთრებით მაშინ, როცა უცხოური ენის სწავლებისათვის დამატებითი მასწავლებელი ხდება საჭირო.

რეკომენდაცია:

არ უნდა ხდებოდეს სასწავლო ოთახების ცვლა, რადგან ბავშვებში გაჩნდეს უსაფრთხო ატმოსფეროს განცდა.

სხვადასხვა საფეხურის მასწავლებლები და აღმზრდელები ერთმანეთს უნდა უზიარებდნენ ინფორმაციას. რეკომენდირებულია:

- სასწავლო გეგმების, გაიდლაინების, სასწავლო მიზნების, შინაარსებისა და თემების ერთმანეთისათვის გაცნობა
- სასწავლო პორტფოლიოების შევსება
- საკოორდინაციო შეხვედრების მოწყობა
- ერთმანეთის მეცადინეობებზე დასწრება და ერთობლივ სემინარებში მონაწილეობა

ერთი საგანმანათლებლო საფეხურიდან შემდგომზე გადასვლა

ადრეულ ასაკში უცხოური ენის სწავლის უწყვეტობისათვის ხშირად პრობლემატურია ის ფაქტი, რომ სწავლა საბავშვო ბაღში იწყება და სკოლაში გრძელდება^[1].

ამ უწყვეტობის უზრუნველყოფა ინსტიტუციონალურ დონეზეა შესაძლებელი, თუ

მოხდება უცხოური ენების სასწავლო გეგმების შეთანხმება საბავშვო ბაღებსა და სკოლის დაწყებით კლასებს შორის. დაწყებითი კლასების მასწავლებლები უნდა ფლობდნენ ინფორმაციას იმის შესახებ, თუ რა სასწავლო თემებს გადიან აღმზრდელები საბავშვო ბაღებში და რა კონკრეტული დავალებები სრულდება. შედეგად ისინი უფრო ეფექტურად დაგეგმავენ საკუთარ სასწავლო პროცესს და მოერიდებიან გამეორებებს. თავის მხრივ აღმზრდელებიც უფრო კარგად შეამზადებენ აღსაზრდელებს სასკოლო პროგრამისათვის.

არსებობს საჭიროება, რომ კურიკულუმების დონეზე დარეგულირდეს უცხოური ენის სწავლების პროგრესია და განგრძობადობა.

რეკომენდაცია:

- კურიკულუმები (სწავლის დაწყების დრო, ენის არჩევა, ენების თანმიმდევრობა და საათების რაოდენობა, მიზნები) სწორად უნდა შეეთანხმოს ერთმანეთს. მთლიანი საგანმანათლებლო პროცესისათვის, ადრეულ ასაკში უცხოური ენის სწავლის გათვალისწინებით, უნდა შეიქმნას ერთიანი საგანმანათლებლო თეორიული საფუძველი^[2].
- როგორც ზოგიერთ ქვეყანაშია, კარგი იქნებოდა აღმზრდელებისა და მასწავლებლებისათვის თუნდაც მცირე ხნით ერთობლივი საუნივერსიტეტო განათლების შეთავაზება, რაც თანმიმდევრული განათლების სისტემის არსებობას შეუწყობდა ხელს^[3].
- ერთი საგანმანათლებლო საფეხურიდან შემდგომზე გადასვლა ინსტიტუციონალურ დონეზე ხანგრძლივი პერსპექტივიდან უნდა დაიგეგმოს, რაც უწყვეტ სასწავლო პროცესს უზრუნველყოფს.
- სახელმძღვანელოებისა და მასალების შედგენისას ორნიეტაცია არ უნდა იქნას აღებული სასკოლო კლასებზე.

წყაროები

^[1] BIG (2009)

^[2] Wassilios Fthenakis (01/2010)

^[3] იხ. იქვე.

ნიურნბერგის რეკომენდაციები მიზანი: ინტერკულტურულად გახსნილი ბავშვი

უცხოური ენის სწავლის ადრეულ ასაკში დაწყებისას ხდება მაქსიმალურად ყველა რესურსის ამომწურავად გამოყენება, რათა სწავლის პროცესში ბავშვების ემოციური, კრეატიული, სოციალური, კოგნიტური და ენობრივი უნარების განვითარების მაქსიმალური ხელშეწყობა მოხდეს. ასევე ძალიან მნიშვნელოვანი ფაქტორია ინტერკულტურული კომუნიკაციის კომპეტენციის განვითარება.

ინტერკულტურულ კომპეტენციებზე ორიენტირებული სწავლების შედეგად ბავშვი მომავალში შეიძლება გახდეს ინტერკულტურის წარმომადგენელი,^[1] რომელიც უცხოური ენის თანამედროვე გაკვეთილის მიზნის გამართლების მაგალითი იქნება.

ენის შემსწავლელის ენობრივი კომპეტენციის განსაზღვრა ხდება არა მშობლიურ ენაზე მოლაპარაკის ენობრივი კომპეტენციიდან გამომდინარე, არამედ იმით, რამდენად შესწევს მას უნარი დასძლიოს ინტერკულტურული კომუნიკაციის მრავალფეროვანი დავალებები. ადრეულ ასაკში უცხოური ენის გაკვეთილზე ისეთი მასალა უნდა იქნას გამოყენებული და ისეთი იმპულსებით უნდა დაიტვირთოს გაკვეთილი, რომ მოხდეს ბავშვის როგორც ინტერკულტურული წარმომადგენლის გახსნილობისა და ტოლერანტობის განვითარება. უცხოურ ენასთან ადრეულმა შეხებამ ბავშვში უნდა გააღვიძოს ენების ინტერესი, მათი სწავლის სურვილი და “მას გაუჩინოს სხვა ხალხთან უცხო ენაზე კომუნიკაციის სურვილი”.

რეკომენდაცია:

ადრეულ ასაკში უცხოური ენის სწავლება, ერთი მხრივ, ენობრივი კომპეტენციების განვითარებაზე უნდა იყოს კონცენტრირებული, მეორე მხრივ კი, ზოგადი, ინტერკულტურული და სწავლის სტრატეგიული უნარების განვითარების ხელშეწყობაზე.

ზოგადი კომპეტენციები

ზოგადი კომპეტენციების განვითარება – როგორცაა, მაგალითად, თვითკომპეტენცია და სოციალური კომპეტენცია – არ ხდება სხვა კომპეტენციების განვითარებისგან დამოუკიდებლად და ადრეულ ასაკში უცხოური ენის სწავლის უმნიშვნელოვანესი ამოცანაა.

უცხოური ენის ადრეულ ასაკში სწავლების ფარგლებში აუცილებელია შემდეგი ზოგადი კომპეტენციების განვითარება:

- თვითკომპეტენცია: უცხოური ენის სწავლისას მიღებული ცოდნითა და მიღწეული შედეგებით ბავშვს უძლიერდება საკუთარი „მე“-ს აღქმის უნარი, ის სწავლობს საკუთარი თავის შეფასებასა და პატივისცემას, რაც მას უხსნის ენობრივი ქმედების კომპლექსს.
- სოციალური კომპეტენცია: ჯანსაღ თვითშეფასებას მოსდევს ბავშვის მიერ ჯგუფის სხვა წევრების სწორად აღქმა. ბავშვი აღიარებს სხვა ჯგუფელების პიროვნულ მხარეებს, სწავლობს თითოეულის პატივისცემას, მუშაობს ჯგუფში და ანვითარებს „ჩვენ“-ის განცდას.
- აფექტური კომპეტენცია: სხვებთან ურთიერთობით ბავშვი საკუთარი გრძნობების გამოხატვას, კონფლიქტებისა და პრობლემების ამოცნობას სწავლობს და პრობლემების გადაჭრის გზებს ეცნობა.
- მოტორული კომპეტენცია: სწავლის პროცესში ბავშვების ძირითადი მოთხოვნილება მოძრაობაა, რაც ხელს უწყობს ათვისების უნარისა და ბავშვის მოტორულ განვითარებას.
- კოგნიტური კომპეტენცია: უცხოური ენა არის აზრის გადმოცემის ერთ-ერთი საშუალება და მისი სწავლა არ უნდა იყოს თვითმიზანი. უცხო ენის სწავლისას გამოყენებული მასალა ბავშვებს ფიქრისკენ უბიძგებს. რაც ხელს უწყობს მეხსიერების განვითარებასაც. ამ კომპეტენციის განვითარება ყველაზე ადრე დაახლოებით ათი წლის ასაკში ხდება.
- კრეატიული კომპეტენცია: უცხო ბგერები და ნიშნები და ასევე ახალი და უჩვეულო თემები ბავშვებს სიხარულს ანიჭებს, მათში ცნობისმოყვარეობას აღვიძებს, ახალ იდეებს ბადებს და ახალი ქმედებების განხორციელების სურვილს უჩენს.
- ყურადღების კომპეტენცია: ახალი იმპულსები ბავშვებს უფრო მგრძობიარეს ხდის გარემოს, გარესამყაროსა და ადამიანების ბუნებრივი მოთხოვნილებების მიმართ. ყურადღება აღიარებასა და პატივისცემას, ამავდროულად ნდობას აღძრავს.

ენობრივი კომპეტენციები

კომპეტენციების შესახებ, რომელსაც ბავშვები ათი წლის ასაკში ფლობენ. აქედან გამომდინარე სტანდარტების დაწესების შესახებ საუბარიც რთულია.

უდავოა ის ფაქტი, რომ ბავშვები თავიანთი შესაძლებლობების მაქსიმალურად გამოყენების შემთხვევაში უცხოური ენის ფონეტიკას კარგად ითვისებენ.

ასევე გასათვალისწინებელია ის ფაქტიც, რომ ბავშვებში ენობრივი კომპეტენციები სხვადასხვა უნარ-ჩვევებში სხვადასხვაგვარად ვითარდება. ეს ალბათ იმის გამო ხდება, რომ დაწყებით კლასებში უცხოური ენის გაკვეთილზე განსაკუთრებით დიდი მნიშვნელობა ენიჭება მოსმენასა და საუბარს, ხოლო საბავშვო ბაღებსა და სკოლამდელ დაწესებულებებში წინა პლანზეა წამოწეული აღქმის (რეცეპტიული) უნარი - მოსმენა, მოსმენილის გაგება და ზოგადად აზრის გამოტანა. დაწყებით კლასებში ხდება პროდუქტიულ და ინტერაქტიულ უნარებზე ყურადღების გამახვილება, როგორცაა საუბარი, წერა, ზეპირი ინტერაქცია.

რეკომენდაცია:

- არ აქვს მნიშვნელობა, რომელ ადრეულ ასაკში დაიწყებს ბავშვი უცხოური ენის სწავლას; მას აუცილებლად უნდა მივცეთ საკმარისი დრო, რომ საკმარისად შეეჩვიოს უცხოური ენას, აღიქვას მისი იმპულსები. ჩვენ არ უნდა ვაიძულოთ ბავშვი, ისაუბროს. არ უნდა შევუსწოროთ საუბრის მცდელობისას დაშვებული შეცდომები.
- ბავშვებში გამოთქმის არაჩვეულებრივი უნარის განვითარება და ხელშეწყობა აუთენტური მოსასმენი მასალის საშუალებით უნდა მოხდეს.
- უცხოური ენის სწავლისას ბავშვისთვის ანაბანის მიწოდება ძალიან ფრთხილად უნდა მოხდეს.

- ენობრივი კომპეტენციების განვითარება შინაარსობრივად, ენობრივად და მეთოდურად ბავშვების კომუნიკაციურ მოთხოვნილებებზე უნდა იყოს ორიენტირებული.

ინტერკულტურული კომპეტენცია

ადრეულ ასაკში უცხოური ენის სწავლისას ინტერკულტურული კომპეტენციის განვითარება გულისხმობს, ერთი მხრივ, ბავშვის მომზადებას სოციალურ გარემოში სხვებთან ურთიერთობისათვის და, მეორე მხრივ, უცხო ენაზე კომუნიკაციის უნარებს განვითარებას. ადრეულ ასაკშივე შესაძლებელი და მიზანშეწონილია, მიზნობრივად შერჩეული სასწავლო თემებისა და აქტივობების საშუალებით ბავშვებს ინტერკულტურული თემები მივაწოდოთ.

- ქვეყანათმცოდნეობის თემები სამიზნე ქვეყნის კულტურის შესახებ (მაგ., ინფორმაცია დღესასწაულებისა და ტრადიციების შესახებ)
- „უცხო“ და საკუთარ კულტურებს შორის კონტრასტების ამსახველი მასალები, რაც ბავშვს აქვს უნარს გაუძლიერებს (მაგ., ყოველდღიური ნივთები, ხელოვნება)
- სხვა კულტურის ადამიანებისადმი ემპათიის განვითარებისათვის გამოსადეგი მასალები
- ცხოვრებისეული სიტუაციების (თამაში როლებში) გათამაშება, რათა ბავშვმა ისწავლოს, როგორ უნდა იმოქმედოს სხვადასხვა ინტერკულტურულ სიტუაციაში.

ბავშვი სურათების, ტექსტების და ვირტუალური მასალების საშუალებით განსხვავებულ კულტურას ეცნობა. „უცხო“ კულტურის აღქმისას მნიშვნელოვან როლს ის ფაქტორიც თამაშობს, რამდენად კარგად იცნობს ბავშვი „თავის“ კულტურას, რადგან სწორედ „თავის კულტურაში“ უნდა მოხდეს ახალი ინფორმაციისა და შთაბეჭდილებებისათვის ადგილის მოძიება და მათი ურთიერთდაკავშირება. სწორედ ასე ხდება ახალის შესწავლა.

რეკომენდაცია:

თემები და მეთოდები ისე უნდა შეირჩეს, რომ ბავშვში კი არ დაიკარგოს, არამედ გაღრმავდეს სიახლისადმი მისი ბუნებრივი ინეტერესი. სწავლის პროცესში უნდა მოხდეს ბავშვის სენსიბილიზაცია „ნაცნობის“ და „უცხოს“ მიმართ.

სასწავლო მასალა ისე უნდა შეირჩეს, რომ ბავშვმა შეძლოს

- აღმოაჩინოს „ნაცნობში“ „უცხო“ მხარეები და „უცხოში“ „ნაცნობი“ მხარეები.
- „უცხო“ აღიქვას როგორც „უცხო“.
- ისწავლოს გაურკვევლობისა და შიშების დაძლევა, რომელიც „უცხოსთან“ შეჯახებას შეიძლება მოჰყვეს.

სწავლის სტრატეგიის უნარ-ჩვევები

ენის თითოეული შემსწავლელი თავისი მიდრეკილებებიდან გამომდინარე გარკვეული „სწავლის“ ტიპი გახლავთ. ყველას თავისებურად შეუძლია სწავლის საკუთარი ტექნიკა და სტრატეგია იპოვოს და გამოიყენოს. შემსწავლელის ტიპის გათვალისწინება უცხოური ენის გაკვეთილის სპეციფიკიდან გამომდინარე კარგად შეიძლება.

სწავლის პროცესში გრძნობის ორგანოების ჩართვა ნიშნავს, რომ ბავშვში თვითდაკვირვებისა და თვითაქტუალური უნარი ვითარდება. ამ დროს ბავშვი ყურადღებით აკვირდება საკუთარ თავს, სწავლის პროცესში საკუთარ ქცევას. ის აცნობიერებს, თუ რომელია მისთვის ენის შესწავლის ყველაზე ეფექტური გზა. სწავლის რაც უფრო მეტ სტრატეგიას შევთავაზებთ და გავაცნობთ ბავშვს, მით უფრო გაუადვილდება მას თავისთვის შესაფერისის პოვნა და მოგვიანებით საკუთარი სწავლის პროცესისა და რიტმის დარეგულირება.

სწავლის სტრატეგია უცხოური ენის სწავლის პროცესს ამარტივებს. ეს კი შედეგად უცხოური ენის შესწავლისა და გამოყენებისადმი დადებითი დამოკიდებულებას ბადებს. ბავშვში იღვიძებს სურვილი, სხვა უცხოური ენებიც შეისწავლოს.

რეკომენდაცია:

- ჯერ კიდევ ადრეულ ასაკში უცხოური ენის შესწავლისას თემები და მეთოდები ისე უნდა შეირჩეს, რომ ბავშვს გაუადვილდეს საკუთარ თავსა და სწავლის ქცევაზე დაკვირვება, თანდათან შეძლოს იმის განსაზღვრა, რომელ სასწავლო ტიპს მიეკუთვნება და გაარკვიოს, გრძნობის რომელი ორგანოების აქტიური გამოყენებით სწავლობს ის ყველაზე სწრაფად და ეფექტურად.
- ვარჯიში კომუნიკაციის ელემენტარული საშუალებების გამოყენებისათვის (მაგ. შეკითხვის დასმა, შესტიკისა და მიმიკის გამოყენება და ა.შ.) და მახსოვრობის განვითარებისათვის ადრეულ ასაკშივე უნდა დაიწყოს.
- ბავშვებს უნდა მიეცეთ საშუალება, რომ განიცნონ და გამოსცადონ ყველა ის ძირითადი ტექნიკური საშუალება, რომელიც მათ დამოუკიდებლად სწავლის უნარს თანდათან განუვითარებს.

მკითხველის უნარ-ჩვევა

მკითხველის უნარ-ჩვევა განსხვავდება კითხვის უნარ-ჩვევისაგან. მკითხველის უნარ-ჩვევის განვითარება ჯერ კიდევ ოჯახში უნდა მოხდეს უფრო ადრე, ვიდრე ბავშვი წაკითხვას თავად შეძლებს. ზღაპრებისა და საბავშვო ისტორიების წაკითხვისას მოსმენა, ერთობლივი „კითხვა“ და ილუსტრირებული წიგნების დათვალიერება და განხილვა ბავშვებში კითხვისა და წერის კულტურას ავითარებს და კითხვისადმი ინტერესს აღვიძებს, რაც მომავალში მტავრდება იმით, რომ ბავშვი დამოუკიდებლად კითხვას იწყებს.

რაც უფრო მეტად უწევს ბავშვს წერილობით ტექსტებთან შეხება, მით უფრო თავისთავადი ხდება მისთვის წერილობითი ტექტი. რეკომენდირებულია, რომ ჯერ კიდევ ადრეული ასაკიდან, საბავშვო ბაღებში, ბავშვების გარემომცველი გარემო გავამდიდროთ სხვადასხვა წერილობითი ტექსტებით და ვიზუალური მასალებით.

ეს ბუნებრივი პროცესი შეიძლება კარგად გამოვიყენოთ უცხოური ენის სწავლებისას. პატარა მოთხრობების წაკითხვისას ყურადღება უნდა მიექცეს არა მარტო შინაარსობრივ ასპექტებს, არამედ უნდა მოხდეს ტექსტის სახეობისთვის დამახასიათებელი ამა თუ იმ ელემენტის წინა პლანზე წამოწევა (მაგ.: „იყო და არა იყო რა. . .“)

უცხოური ენის სწავლების პროცესს გვიადვილებს ის გარემოც,

- სადაც ადამიანები, მაგალითად მშობლები ან უფროსი დედ-მამიშვილები, ბავშვებს წიგნის კითხვის მაგალითს აძლევენ.
- სადაც მრავალფეროვანი წერილობითი მასალაა, რომელზეც ბავშვს თავისუფლად მიუწვდება ხელი.
- სადაც ბევრი წასაკითხი და თვითაღმოჩენისთვის საჭირო წიგნია.
- სადაც წასაკითხი და საწერი კუთხეები არსებობს, მაგ., სკოლამდელ დაწესებულებებში და დაწყებით სკოლებში.
- სადაც უფროსები წაკითხვის დროს ბავშვების შეკითხვებს სცემენ პასუხებს და ამგვარად უფრო სიანტერესოს ხდიან კითხვის პროცესს.

რეკომენდაცია:

- სანამ ბავშვები უცხოური ენის ანბანს ისწავლიან, უმჯობესია, რომ მათ უკვე შესწავლილი ჰქონდეთ მშობლიური ანბანი.
- ბავშვს, რაც შეიძლება, მეტი შეხება უნდა ჰქონდეს წერილობით ტექსტებთან, რაც მასში წიგნისადმი ინტერესს გაზრდის და ზოგადად წაკითვისადმი ინტერესის განვითარებას შეუწყობს ხელს.

წყაროები

^[1] მაგ. Zarate (1997); Krumm (2003); House (2008)

ნიურნბერგის რეკომენდაციები ადრეულ ასაკში უცხოური ენის სწავლებისათვის შესაფერისი თემები

ადრეულ ასაკში უცხოური ენის სწავლებისას გამოყენებული თემები ავსებენ სამყაროს ბავშვისეულ სურათს და ამასთანავე ახდენენ იმ სამყაროს მისეული აღქმის დიფერენცირებას, რომელიც ბავშვს მშობლიურ ენაზე აქვს შექმნილი ან შექმნის პროცესშია. ამ თემების გამოყენების მიზანია სემანტიკური და პრაგმატული განვითარება და არა გრამატიკული. ეს თემები ბავშვებს შეძლებისდაგვარად აუთენტური სასწავლო მასალით უნდა მიეწოდოს, როგორცაა, მაგ., ლექსები, სიმღერები, ანდაზები, ზღაპრები, ისტორიები. არააუთენტური გაკვეთილისთვის შექმნილი ტექსტები ორიენტირებული უნდა იყოს აუთენტურ ენასა და ტექსტების აუთენტურ სახეობებზე და მოიცავდეს არა მარტო დიალოგურ არამედ ნარატიულ ფორმებსაც.

იმისათვის რომ მოხდეს სხვადასხვა უნარებში, კერძოდ, მოსმენაში, ლაპარაკში, წაკითხვაში და წერაში ენობრივი კომპეტენციების და ბავშვის ყოველდღიურ ცხოვრებაში კი კომუნიკაციური უნარების განვითარება, ბავშვებს უნდა მივაწოდოთ ის ლექსიკა და ენის ის სტრუქტურები, რომლებიც ბავშვის გარესამყაროს შეეფერება. სასწავლო გეგმებში სხვადასხვა თემებთან ერთად მოცემული უნდა იყოს ამ თემებთან დაკავშირებული სტრუქტურებიც, რომელიც ინტეგრირებულ უნდა იქნას დასურათებულ წიგნებსა და სახელმძღვანელოებში.

ვარჯიში გამოთქმის დახვეწისათვის არის ენის სწავლების ერთ-ერთი შემადგენელი ნაწილი. ამ შემთხვევაში უპირატესობა ენიჭება აუდიო და აუდიო-ვიზუალურ მედიებს, რომლებზეც ჩაწერილი იქნება მშობლიურ ენაზე მოსაუბრე ადამიანის საუბარი. ადრეულ ასაკში ენის სწავლების მნიშვნელოვანი შემადგენელი ნაწილებია პარაენობრივი საშუალებებიც, როგორცაა ჟესტიკა და მიმიკა. უაღრდესად მნიშვნელოვანია სხვა ენობრივი საშუალებებიც, რომლებიც მჭიდრო კავშირშია უცხოურ ენობრივ სოციალურ და კულტურულ გარემოსთან (მისალმების ფორმები, მიმართვები, თავაზიანი ფორმები და ა.შ.).

რეკომენდაცია:

ქვემოთ ჩამოთვლილი თემები საფუძვლად უდევს ადრეულ ასაკში ენის სწავლებას, ამ თემებთან ერთად ხდება შესაბამისი ლექსიკის მიწოდებაც. ჩამოთვლილი თემები ინტეგრირებულ უნდა იქნას კომუნიკაციურ კონტექსტში.

თემები და სიტუაციები

- **ყოველდღიურობა და ბავშვების კულტურა:**
ბავშვი სხვადასხვა კონტექსტში, მაგ.: მე და ჩემი ოჯახი/მეგობრები, საბავშვო ბაღი/სკოლა, თამაში, ჰობი, სპორტი, ცხოველები, მოგზაურობა, წელიწადის დროები/ამინდი, ჭამა, სმა, სხეული/ჯანმრთელობა, ჩაცმულობა, ადათ-წესები, გარემოს დაცვა/ეფექტური კონტაქტი გაერმოსთან და ა.შ.
- **საგნობრივი ასპექტები:**
ზემოთ ჩამოთვლილი თემების ფარგლებში ბავშვები იძენენ გამოცდილებას და ცოდნას ადამიანებისა და გარემოს შესახებ.
- **ინტერკულტურულ-ქვეყანათმცოდნეობითი ასპექტები:**
უცხო ქვეყნის ყოველდღიურობის / ადათ-წესების შესახებ ინფორმაციის მიღება მაგალითების საშუალებით და მათი დაკავშირება საკუთარ, ნაცნობ გარემოსთან.

ლექსიკა

- ზემოთ ჩამოთვლილი თემებისა და სიტუაციების ფარგლებში ბავშვებს მათთვის შესაფერისად უნდა მიეწოდოთ ლექსიკა, შემდგარი შეძლებისდაგვარად ყველა მეტყველების ნაწილისგან.

გამოთქმის სავარჯიშო თემებისა და ენობრივი სტრუქტურების შერჩევასა გათვალისწინებულ უნდა იქნას შემდეგი ასპექტები:

გამოთქმა

- კორექტულ გამოთქმასა და ინტონაციას თავიდანვე უნდა მიექცეს ყურადღება.
- ბავშვმა უნდა გაითავისოს მშობლიურ და უცხო ენას შორის განსხვავება.
- გამოთქმაზე ვარჯისისას გამოყენებულ უნდა იყოს არა მარტო მოსასმენი არამედ სასაუბრო მასალაც.

ენობრივი სტრუქტურები და ენის გამოყენება

- კომუნიკაციის მცდელობის განხორციელება უნდა მოხდეს ძირითადად მარტივი სინტაქსური სტრუქტურებით (უპირველეს ყოვლისა მთავარი წინადადებებით), განსაკუთრებით კი როცა საქმე გვაქვს ზეპირი კომუნიკაციისას პროდუქტიული უნარ-ჩვევების ჩამოყალიბებასთან. ტექსტების დამუშავებისას (მოსასმენი და წასაკითხი ტექსტები) შეიძლება გამოყენებულ იქნას რთული ენობრივი სტრუქტურები, რათა მოხდეს ენის ცოდნის რეცეპტიული გავრცობა.
- ადრეულ ასაკში უცხოური ენის სწავლისას გარკვეული რაოდენობით ენის გრამატიკული წესებისა და კანონზომიერების გამოყენება უზრუნველყოფს სწავლის გამჭვირვალე პროცესს და ქმნის სამომავლოდ ენის რეფლექსიის ფუნდამენტს. ზემოთ აღნიშნული გაკვეთილის ფორმა არავითარ შემთხვევაში არ უნდა იქცეს სუფთა გრამატიკულ გაკვეთილად, არამედ იგი უნდა ემყარებოდეს კომუნატიურ და შინაარსობრივ ასპექტებს. მექანიკური სავარჯიშოები, გრამატიკული წესების დედუქციური შესავალი და მეტაენობრივი ცნებების გამოყენება სრულიად შეუფერებელია ოთხიდან ათ წლამდე ბავშვების კოგნიტიური განვითარებისათვის და მას ჩვენ არ მივყვართ დასახულ მიზნამდე, კერძოდ კი ენის კომუნიკატიურ გამოყენებამდე.

ადრეულ ასაკში უცხოური ენის სწავლების რელევანტურ თემებს მიეკუთვნება არაენობრივი და პარაენობრივი საშუალებები, როგორც პირდაპირი კომუნიკაციის

განუყოფელი ნაწილი

კომუნიკაციის ნონვერბალური საშუალებები

- კომუნიკაციურ საშუალებებს უნდა ახლდეს პრაქტიკული ქმედებები (როგორცაა რაიმეზე მითითება, ამა თუ იმ მოქმედების გამეორება და ა.შ) და ასევე სხეულის ენის პარაენობრივი საშუალებები (ჟესტიკა, მიმიკა, მიხვრა-მოხვრა, კონტაქტი თვალებითა და სხეულით და ა.შ.). პარაენობრივ საშუალებებს, რომლებიც მჭიდრო კავშირშია კულტურასთან, მნიშვნელოვანი წვლილის შეტანა შეუძლია კომუნიკაციის წარმატებით ან ასევე წარუმატებლად განხორციელებაში.

ნიურნბერგის რეკომენდაციები მეთოდურ-დიდაქტიკური პრინციპები

სასწავლო მიზნებისა და გაკვეთილის თემების პრინციპები

უცხოური ენის ადრეულ ასაკში შესწავლისას გათვალისწინებულ უნდა იქნას ბავშვის ძირითადი მოთხოვნილებები. უცხო კულტურასა და ენასთან ინტერნსიურად შეხების პარალელურად ბავშვს უნდა მიეცეთ „ამოსუნთქვის“ საშუალება, მიეცეთ დრო მოსაფიქრებლად, რომ მან მოახდინოს ყურადღების მოკრება და დააკმაყოფილოს საკუთარი მოტორიკული მოთხოვნილებები.

ქვემოთ ჩამოთვლილი პრინციპები მოიცავს იმ ფაქტორებს, რომელიც გაკვეთილის მსვლელობას განაპირობებს, ეს პრინციპები ასევე მოიცავს ზემოთ თავეებში ჩამოთვლილ ასპექტებსაც. ცალ-ცალკე აღებული ყველა ეს პრინციპი თანაბარმნიშვნელოვანია და უზრუნველყოფს ადრეულ ასაკში უცხოური ენის შესწავლის წარმატებას.

- ბავშვი უნდა იდგას სწავლების ცენტრში.
- აღმზრდელი ან მასწავლებელი კარგად უნდა იცნობდეს ბავშვის ინდივიდუალურ ფიზიკური და შინაგანი სწავლის მოთხოვნილებებს და უცხოური ენის ადრეულ ასაკში სწავლების ფარგლებში უნდა მოახდინოს ბავშვის ემოციური, სოციალური და მოტორული კომპეტენციების განვითარება.
- მიზნების, თემების, შინაარსისა და სწავლების ფორმის შერჩევა უნდა მოხდეს ბავშვის საცხოვრებელი გარემოსა და გამოცდილებიდან გამომდინარე. გაკვეთილს უშუალო შეხება უნდა ჰქონდეს ბავშვის ყოველდღიურობასთან და მის ფასეულობებთან.
- ბავშვის განვითარების შესაბამისად, უცხოური ენის შესწავლის დაწყებით ფაზაში წინა პლანზეა წამოწეული მოსმენა და ზეპირმეტყველება.
- კითხვისა და წერის შესწავლა კი ნელ-ნელა უნდა დაიწყოს სკოლამდელ დაწესებულებებში ან დაწყებით სკოლებში. რეგულარულ უნარებს უპირატესობა ენიჭება პროდუქტიულ უნარებთან შედარებით, გაგებას – ლაპარაკთან შედარებით, ლაპარაკს კი წერასთან შედარებით, ენის სტრუქტურის ახსნა კი თავიდან სრულიად არ ხდება.
- ენის ცოდნის განვითარება უნდა მოხდეს სპირალური პროგრესით.
- ენობრივი კონცეპტი, რომლის მიხედვითაც მჭიდრო ურთიერთკავშირიშია ენის შეწავლა და თემების სწავლება, გვაძლევს უფრო მრავლისმომცველი გაკვეთილის ჩატარების საშუალებას, მაგალითად როგორცაა ინტერდისციპლინარული გაკვეთილი.

ინტერაქციული პრინციპები სასწავლო ჯგუფებში

- ბავშვებმა უნდა ისწავლონ ჯგუფში სხვების წარმატების დაფასება და მათ უნდა განუუვითარდეთ ურთიერთაღიარების გრძნობა.
- გაკვეთილის პროცესში თემატიკის შერჩევებისას ბავშვებს უნდა ქონდეთ ხმის უფლება
- ჯგუფში კომუნიკაციისას ძალიან მნიშვნელოვანია ბავშვების ურთიერთმხარდაჭერა.

გაკვეთილის ჩატარების პრინციპები

- უცხოური ენის პატარა შემსწავლელებისათვის სასწავლო პროცესი უნდა იყოს თამაშზე და მოძრაობაზე ორიენტირებული.
- ენის წესები და ურთიერთკავშირი ბავშვებმა მაგალითების საშუალებით უნდა განიცადონ, გაიგონ და საჭიროების შემთხვევაში თავად აღმოაჩინონ (ინდუქტიური, შესაბამისად სიახლის აღმოჩენის გზით სწავლა).
- გაკვეთილის ყველა ფაზაში გამოყენებულ უნდა იქნას სხვადასხვა სწავლების ე.წ. არხები, რათა მოხდეს ყველანაირი სასწავლო ტიპის ადამიანის ოპტიმალური განვითარება, (მულტისენსორული/ერთიანი სწავლება მოსმენის, ყურების, შეხების, ყნოსვის, კითხვის, მოძრაობის, ლაპარაკის, წერის, ხატვის საშუალებით)
- სასწავლო პროცესი უნდა გამარტივდეს მაგალითებისა და თვალსაჩინოებების ხარჯზე, დაწვრილებითი და ინდივიდუალურ შესაძლებლობებზე ორიენტირებული დავალებები ხელს უწყობენ გაგებისა და გამოყენების პროცესს.
- სოციალური ფორმებისა (ინდივიდუალური მუშაობა, მუშაობა წყვილებში, ან პატარა ან დიდი ჯგუფებში) და გაკვეთილის ფორმების (სწავლა „გაჩერებებით“, სასწავლო სცენარები, პროექტებზე მუშაობა) ხშირი ცვლადობა უზრუნველყოფს სწავლების მრავალფეროვან პროცესს, რის საფუძველზეც ხდება ინტერესებისა და კონცენტრაციის განვითარება.
- მიზნებისა და თემების შესაბამისად უნდა მოხდეს სხვადასხვა მეთოდების („ტოტალური ფიზიკური პასუხი“ თPდ, ნარატიული მეთოდი და ა.შ.) გამოყენება, და თუ სწავლის პროცესი მოგვეცემს ამის საშუალებას, მაშინ შესაძლებელია ამ მეთოდების კომბინირებაც.
- ადრეულ ასაკში უცხოური ენის შესწავლისას ბავშვს არ ვაიძულებთ ლაპარაკს, არამედ იგი უსმენს, იმახსოვრებს და საკმაოდ დიდი ხნის შემდეგ რეაგირებს, მაგ.: ახდენს ცალკეული სიტყვების იმიტაციას ან ახდენს მშობლიურ ენაში წინადადებების ინტეგრირებას.
- აღმზრდელი ან მასწავლებელი შეძლებისდაგვარად ლაპარაკობს უცხო ენაზე, მაგრამ ბავშვებს ნათლად აგებინებს, რომ მას ესმის ბავშვების მიერ მშობლიურ ენაზე დასმული შეკითხვაც. უცხოური ენის ადრეულ ასაკში შესწავლის უმთავრესი პრინციპია: ლაპარაკი შეძლებისდაგვარად ხშირად უცხო ენაზე და საჭიროებისამებრ იშვიათად მშობლიურ ენაზე.
- მასწავლებელს უნდა ჰქონდეს ზუსტი ინფორმაცია ცალკეული მოსწავლეების ენობრივი მარაგის შესახებ და მხედველობაში მიიღოს ეს ინფორმაცია. ხელსაყრელ სიტუაციებში მასწავლებელმა შეიძლება ბავშვს მიუთითოს უცხოური ენის და მისი მშობლიური ენის ან მისი გარემომცველი სხვა ენის მსგავსებებზე, რითაც ხელს შეუწყობს ბავშვის ენობრივი ცნობიერების განვითარებას.
- ძალიან მნიშვნელოვანია მასწავლებლის რეაქცია გაკვეთილში წარატებით ჩართული ამა თუ იმ მოსწავლის მისამართით, მოტივაციას კი განსაკუთრებით პოზიტიური შეფასება ზრდის
- უცხოური ენის შესწავლის პროცესის განუყოფელი ნაწილია შეცდომები, რომლის გასწორებაც უკურეაქციის სტრატეგიით ხდება, მაგრამ არავითარ შემთხვევაში არ შეიძლება საუბრის გაწყვეტა სხვისთვის შეცდომების გასწორების მიზნით.

სასწავლო ატომოსფეროსა და ადგილისშერჩევის პრინციპები

- მასწავლებელმა უნდა იზრუნოს ბავშვისთვის შესაფერისი, ხალასი, თავისუფალი სასწავლო ატომოსფეროს შესაქმნელად, რომელიც ბავშვში თანამოქმედების იმპულსებს გააღვიძებს და მის მოტივაციას გაზრდის.
- ადრეულ ასაკში უცხოური ენის გაკვეთილი შეძლებისდაგვარად ერთსა და იმავე სასწავლო გარემოში უნდა ჩატარდეს, მაგალითად, ერთსა და იმავე საკლასო ოთახში

და საწავლო კუთხეში, რაც ბავშვის ყურადღებისა და კონცენტრაციის განვითარების გარანტია.

- სასწავლო ადგილი ისე უნდა იყოს მოწყობილი, რომ საჭირო მასალა და ტექნიკური ინვენტარი ადვილად მოხმარებადი და ხელმისაწვდომი იყოს, ისე რომ მასწავლებლის ან მოსწავლის მიერ არ მოხდეს სასწავლო პროცესის დაბრკოლება.
- დროის დაგეგმვა, ბავშვების ადგილების გადანაწილება, ესა თუ ის სასწავლო რიტუალი ერთგვარ რუტინად უნდა იქცეს, რაც სასწავლო პროცესს ავტომატურად წარმართავს და აკმაყოფილებს ბავშვურ მოთხოვნილებებსა და მიდრეკილებებს დაგეგმილი და სტრუქტურირებული პროცესის მიმართ.

სასწავლო მასალებისა და მედიების გამოყენების პრინციპები

- მედიების (განსაკუთრებით ახალი მედიების) გამოყენება მიზნობრივად და ხანგძლივი ვადით უნდა ხდებოდეს.
- აუთენტური მედიები და მასალები (რითმული გამოთქმები, სიმღერები, ისტორიები, საბავშვო წიგნები, თვალსაჩიონოების მასალები, სატელევიზიო პროგრამები, ფილმები) ენობრივი და კულტურული თემების კომბინირებულად მიწოდების საშუალებას იძლევა.
- სასწავლო მასალები უნდა შეიცავდეს არა მარტო ენობრივ და კულტურულ თემებს, არამედ გარემოს საკუთარი გამოცდილებით აღქმის საშუალებასაც უნდა იძლეოდეს.

რეკომენდაცია:

უცხოური ენის შესწავლისას ბავშვის ყოველმხრივ განვითარებას რომ თვალი მივადევნოთ, უნდა გავითვალისწინოთ სასწავლო სიტუაციების ზემოთ ჩამოთვლილი მეთოდურ-დიდაქტიკური პრინციპები.

ნიურნბერგის რეკომენდაციები მედიები

დღევანდელ დღეს მედიები აქტიურად იჭრება ბავშვის ცხოვრებაში. კვლევებმა გვიჩვენა, რომ ტელევიზორი ბავშვებისთვის ყველაზე საყვარელი მედიაა და მასთან ახლოსაც ვერ მოვა მოსასმენი კასეტები და ილუსტრირებული წიგნები.^[1] მედიები არის ბავშვების ცხოვრების განუყოფელი ნაწილი, ბავშვის გამოცდილების ჩამოყალიბების ერთი-ერთი მთავარი შემადგენელი ნაწილი კი მედიიდან მიღებული ინფორმაციის გადამუშავებაა. ხშირად მედიის მისამართით კრიტიკა გვესმის, მაგრამ იგი ძალიან მნიშვნელოვან როლს თამაშობს ადრეულ ასაკში აღზრდასა და განთლებაზე.

მედიის გამოყენებას მხოლოდ მაშინ აქვს აზრი, თუ მისი ხარისხი მაღალია, თუ აზრიანად და პედაგოგიურად მართებულად მოხდება მისი ჩართვა სწავლის პროცესში და თუ ბავშვებს ექნებათ მშობლების, აღმზრდელების ან მასწავლებლების ინდივიდუალური თანადგომა. თუ მედიების გამოყენება ბავშვებისათვის მოსახერხებლად და მათი ასაკის შესაბამისად მოხდება, მაშინ იგი დადებით ზეგავლენას მოახდენს სასწავლო პროცესზე. მედიები გაკვეთილზე მეცადინეობის მრავალფეროვნებას, მულტისენსორულ სწავლებასა და მოსწავლისადმი ინდივიდუალურ მიდგომას უზრუნველყოფენ. მედიების გამოყენებამ შეიძლება ხელი შეუწყოს კონცენტრაციისა და მახსოვრობის განვითარებას.

ადრეულ ასაკში უცხოური ენის შესწავლისას მედიები – ვგულისხმობთ ყველა სახის სათამაშო და სასწავლო (მათ შორის ელექტრონულ) მედიებს - სასწავლო თემების მრავალფეროვან მიწოდებას უზრუნველყოფს. მედიებს შეუძლიათ სასწავლო პროცესის გაუმჯობესება და ხელშეწყობა, ისინი გამეორების საშუალებას იძლევიან და ამით სწავლის პროცესს აღრმავებენ, ამავე დროს სწავლის შედეგების განმტკიცებასა და დოკუმენტირებას უწყობენ ხელს. მეორე მხრივ, მედიების უკონტროლო გამოყენება მხოლოდ ართულებს და აბრკოლებს სასწავლო პროცესს.

ბავშვებთან მუშაობისას უპრატესობა ენიჭება უშუალოდ გარემომცველ საგნებს, როგორცაა სათამაშო, ხელის თოჯინები, სამაგიდო თამაშები, თამაშები კამათელით და სხვა. ბეჭდითი მედიებიდან კი განსაკუთრებით ხშირად გამოიყენება მისალოცი და სიტყვების ჩასანიშნი ბარათები, ილუსტრირებული წიგნები, სახელმძღვანელოები, ჟურნალები, ასევე პროექტორის ფოლიები და პლაკატები. ამას ერთვის ტექნიკური მედიები, როგორცაა აუდიომასალა, ფოტოები და ფილმები, კომპაქტური დისკები, ინეტრნეტი და ელექტრონული ფოსტა. ფოტოების დიგიტალური დამუშავება, კომუნიკაციის ელექტრონული ფორმები ან ისეთ საშუალებები, როგორცაა ინტერაქტიული დაფები იზიდავენ ბავშვებს და ადრეულ ასაკში უცხოური ენის სწავლებისას მნიშვნელოვან ცოდნას აძლევენ მათ და ზრდიან ბავშვებში სწავლის მოტივაციას.

ბავშვებს აქტიური შეხება აქვთ ახალ მედიებთან და სიამოვნებით და თავისუფლად ახერხებენ ტექნიკასთან ურთიერთობას. მხოლოდ პრაქტიკული გამოყენებით არის შესაძლებელი მედიებთან დაკავშირებული უნარ-ჩვევების განვითარება, ამიტომ ბავშვებმა ეს გამოცდილება სწავლის პროცესში უნდა მიიღონ. აღმზრდელები და უცხო ენის მასწავლებლები იყენებენ როგორც აუთენტურ ასევე ადაპტირებულ ან გაკვეთილისთვის სპეციალურად შემუშავებულ მასალას. ადაპტირებული და დიდაქტიზირებული მასალების გამოყენებისას სასურველია, რომ ეს მასალები, მიუხედავად მათი გამარტივებისა, თავის ფორმითა და შინაარსით რაც შეიძლება ახლოს იყოს დედანთან.

რეკომენდაცია:

- ტრადიციული და ახალი მედიების შერჩევა და გამოყენება უნდა ეფუძნებოდეს ადრეულ ასაკში უცხოური ენის შესწავლის მიზნებს, შინაარსსა და მეთოდურ-დიდაქტურ პრინციპებს.
- ყველანაირი მედია მოზომილად და კარგად მოფიქრებულად უნდა იქნას გამოყენებული. მედიების გამოყენება არ უნდა გახდეს თვითმიზანი. მათ ხელი უნდა შეუწყონ სასწავლო პროცესს და გაამრაველფეროვნონ ის.
- მედიების გამოყენება ემსახურება სასწავლო პროცესს ისევე როგორც მედიების გამოყენების კომპტენციის ზრდას. აღმზრდელებმა და მასწავლებლებმა ნათლად უნდა აუხსნან ბავშვებს, ერთის მხრივ, მედიების უპირატესობა და სარგებელი და, მეორეს მხრივ, ბავშვებმა უნდა ისწავლონ მედიების სწორად შეფასება, ანუ უნდა მიხვდნენ, თუ რა მნიშვნელობა აქვს მათთვის ამა თუ იმ მედიას.
- აღმზრდელებმა და მასწავლებლებმა უნდა შეძლონ ბავშვებში დაინახონ, თუ რა ცოდნა და გამოცდილება აქვთ მათ ამა თუ იმ მედიასთან დაკავშირებით (როლებში თამაში, განცდილის გადმოცემის მცდელობა, სატელევიზიო გადაცემის შესახებ სხვა ბავშვებთან საუბარი და ა.შ.), დაეყრდნონ ამ გამოცდილებას და გამოიყენონ იგი ბავშვის სასწავლო პროცესის გაუმჯობესებისათვის.
- ბავშვებს უყვართ, როდესაც თვითონ არიან მოქმედი პირები, ამიტომ მათ მიერ მედიების გამოყენებისას ბავშვებს აქტიური როლი უნდა მივცეთ.

წყაროები

[1] Feierabend / Mohr (2004)

ნიურნბერგის რეკომენდაციები დიაგნოზი, ცოდნის დონის კვლევა, შეფასება

თუ აღმზრდელები და მასწავლებლები პასუხისმგებლობით ეკიდებიან ბავშვის სწავლას, მაშინ მათ მუდმივად უნდა მოახერხონ შესწავლის პროცესზე დაკვირვება, ამ პროცესის დოკუმენტირება და თანმიმდევრული გაანალიზება. მხოლოდ ასე შეიძლება ბავშვების ცალკეული მიდრეკილებების და ინტერესების გამოვლენა და მათი განვითარება. თუმცა მშობლებმაც და პირველ რიგში ბავშვებმაც, უნდა დაიწყონ ენის შეგნებულად სწავლა – ანუ ისინი უნდა ახერხებდნენ საკუთარი პროგრესის შეფასებას და გარკვეულწილად მართვას. ასეთი სწავლის პროცესი პიროვნულ განვითარების უწყობს ხელს.

სწავლის შეგნებული მართვა ხორციელდება ან მასწავლებლის ან აღმზრდელი მიერ, როცა ის აკვირდება და ინიშნავს ბავშვის სასწავლო პროცესის მნიშვნელოვან მოვლენებს, ანდა თავად ბავშვის მიერ, რომელიც შეფასებას უკეთებს თავის მიღწევებს თვითდაკვირვების საშუალებით.

ერთი მხრივ, ბავშვები მასწავლებლებისგან იღებენ დადებით ან უარყოფით რეაქციას ენის სწავლის პროცესის ამ თუ იმ მონაკვეთში. რეაქციას უნდა მოჰყვეს მითითება სწავლის პროცესის შემდგომი განვითარების შესახებ. ბავშვებში სწავლის მოტივაციას ზრდის მასწავლებელთან საუბარი, განსაკუთრებით კი იმის შეგრძნება, რომ პედაგოგი მათ მცირე წარმატებასაც ამჩნევს და აღიარებს. პროცესის დოკუმენტირებაკი იმიტომ არის მნიშვნელოვანი, რომ ამ მასალიდან ნათელი ხდება, თუ რომელმა სასწავლო სტრატეგიებმა მოახდინა დადებითი ზეგავლენა სასწავლო პროცესზე.

მეორე მხრივ კი, და თვითდაკვირვება, რომელსაც ბავსვი სწავლის პროცესში ეჩვევა, გადაიზრდება რეფლექსიაში. ანუ ბავშვი იწყებს ფიქრს საკუთარ სწავლის პროცესზე და, შესაბამისად, ამ პროცესის დამოუკიდებლად მართვას. ენის ცოდნის დონის ამგვარი დადგენის მეთოდი აძლიერებს საკუთარი „მეს“ აღქმას და ხელს უწყობს პიროვნულ განვითარებას.

მასწავლებლები ევალვაციის ფაზის შედეგად აცნობიერებენ მათ მიერ გამოყენებული მეთოდურ-დიდაქტიკური ქმედებების წარმატებულობას ან წარუმატებლობას. ბავშვების მიერ შედგენილი ცალკეული დოკუმენტები ან მათ მიერ შესრულებული დავალებები ნათლად წარმოაჩენენ ბავშვის ენობრივ და სოციალურ განვითარებას. ამიტომაც ევალვაციის შედეგებს უნდა დაეფუძნოს მომდევნო გაკვეთილების დაგეგმვა, ჩატარება და რეფლექსია.

როდესაც ბავშვი თავად არის ჩართული სასწავლო პროცესის შეფასებაში (თვითშეფასებაში), ეს მშობლებსაც აწვდის ინფორმაციას ბავშვის სწავლის

პროგრესის შესახებ, და კერძოდ, ბავშვის პერსპექტივიდან. ასე მშობლებს უადვილდებათ მასწავლებლის შეხედულებების გაგება და გაზიარება. სასწავლო დღიურები, რომლებსაც ბავშვები სახლში ავსებენ და რომელსაც თავიანთი ან ოჯახის ფოტოებით აფორმებენ, თითქოს შეფარვით უფრო ნათლად წარმოაჩენს მათ პიროვნულ ინტერესებს. მეორე მხრივ კი, ამ სასწავლო დღიურების დახმარებით მასწავლებელი იძენს იმ ზოგად ცოდნას, რაც აადვილებს ღია და თანამშრომლურ ურთიერთობას.

რაც უფრო დაწვრილებით იქნება დოკუმენტირებული სასწავლო პროცესი დასაწყისიდანვე, მით უფრო მარტივი იქნება სკოლის მომდევნო საფეხურზე გადასვლისას ბავშვებისადმი ზედმეტი მოთხოვნების წაყენების ან მოსაწყენი გაკვეთილის ჩატარების თავიდან აცილება.

გაკვეთილის დაგეგმვისას ყურადღება უნდა მივაქციოთ მიზანმიმართულ ბავშვების ჯგუფებად დაყოფას, რათა არ მოხდეს ინდივიდუალური სასწავლო პროგრესის შეფერხება. სწორედ ევალვაცია ემსახურება სწავლის შედეგის სწორ შეფასებასა და შემდგომი ნაბიჯების თანმიმდევრულ დაგეგმვას. თუმცა მხოლოდ სწავლის შედეგების შეფასება არ განაპირობებს შემდგომი პროცესის სწორ დაგეგმვას. მასწავლებელმა მოსწავლის ინდივიდუალური მონაცემები და ძალისხმევა უთუოდ უნდა გაითვალისწინოს.

სწავლის შედეგის დადგენისა და შეფასების მეთოდი არ უნდა იყოს ბავშვების ყოველდღიური, ჩვეული სასწავლო გარემოვან ამოვარდნილი. არც ცოდნის დონის დადგენის მეთოდი და არც თვითშეფასების ფორმები ბავშვში შიშსა და კონტროლის განცდას არ უნდა იწვევდეს. სკოლამდელ დაწესებულებებში და დაწყებით სკოლებში უმჯობესი იქნება, თუ უარს ვიტყვით ნიშნებზე და მხოლოდ ზეპირი შეფასებით შემოვიფრგლებით, მაგალიტად როცა მასწავლებელი ბავშვის სასწავლო ქცევას სიტყვიერად აღწერს და ასე ხდის ტვალსაჩინოს ბავშვში უნარების განვითარების დონეს. მეორეს მხრივ, კი ბავშვის პროგრესის შეუმჩნევლობამ და თავშეკავებული შეფასებამ ბავშვში მოტივიციის დაქვეითება შეიძლება გამოიწვიოს.

საბავშვო ბაღებში, სკოლამდელ დაწესებულებებში და დაწყებით სკოლებში ბავშვების ცოდნის, აღქმის უნარის, გაგების უნარის შეფასებისათვის შეიძლება მათი რეაქციების გამოყენება. შეიძლება მათ მოვთხოვოთ მოყოლილის ან წაკითხულის შინაარსის გადმოცემა სხვადასხვა რეაქციებით (მიმიკა, ქესტიკა, მოძრაობა, დახატვა და ა.შ.). მოგვიანებით ენის ცოდნის დონის დასადგენად შეიძლება ჩავრთოთ სხვა უნარებიც; თუმცა ყურადღება უნდა მივაქციოთ იმას, რომ არ გამოვიყენოთ მარტივი გამოკითხვის მეთოდი და ცოდნის დასადგენად რაც შეიძლება კრეატიული ფორმა გამოვიყენოთ, რათა სასწავლო პროცესი არ დავიყვანოთ მხოლოდ ნასწავლი მასალის შემოწმებაზე.

ენის პორტფოლიო არის ინსტრუმენტი, რომელიც ენის ცოდნის დონის დადგენაში დაგვეხმარება. პორტფოლიოში დოკუმენტირებულია არა მარტო სწავლის პროცესი არამედ ბავშვის გამოცდილების დონეც. ენის პორტფოლიოს

დახმარებით მასწავლებელი მოახერხებს ბავშვებში თვითდაკვირვებისა და თვითშეფასების უნარის გაღვივებასა და განვითარებას.

ევროსაბჭოს ინიციატივით ქვეყნების სპეციფიკადან გამომდინარე „ენის ევროპული პორტფოლიოს“ შემუშავება მოხდა. ეს პორტფოლიო შედგება სამი ნაწილისაგან – ენის ცოდნის ბიოგრაფია, დოსიე და ენის პასპორტი, რომლებიც შეიძლება გამოყენებულ იქნას სწორედ ადერულ ასაკში უცხოური ენის შემსწავლელთათვის.

- „ენის ცოდნის ბიოგრაფია“ მოიცავს უცხოური ენის სწავლის, სწავლის გამოცდილებისა და ინტერკულტურული შეხვედრების შესახებ პირად მონაცემებს, ასევე მოიცავს საკუთარი სწავლის დონის დასადგენ თვითშეფასების სქემას, სწავლის მიზნების ჩამონათვალს საკუთარი სწავლის პროცესის დაგეგმვისა და სწავლის მიმდინარეობის განვითარების ხელშესაწყობად და ა.შ.
- „დოსიე“ წარმოადგენს კრებულს, რომელსაც ტავად მოსწავლე ადგენს და რომელიც მოსწავლის მიერ შექმნილ სხვადასხვა სასწავლო პროდუქტებს აერთიანებს, და რომლებიც მოსწავლის სასწავლო პროცესის შედეგების დოკუმენტირებას ახდენს (სურათები, თემები, ლექსები, კომპაქტური დისკები, პლაკატები და ა.შ.)^[1].
- „ენის პასპორტი“ პორტფოლიოს მფლობელის ენის ცოდნის შესახებ ზოგად წარმოდგენას გვიქმნის და მას ყოველთვის მასწავლებელი ავსებს.
- ბავშვების ასაკიდან გამომდინარე სხვადასხვა ინტენსიობით ხდება ენის პორტფოლიოს შემადგენელი ნაწილების გამოყენება. საბავშვო ბაღში უმეტესად დოსიეს გამოყენება ხდება, დაწყებით სკოლაში კი ბავშვებს თანდათან შეიძლება გავაცნოთ ენის ცოდნის ბიოგრაფია^[2].

პორტფოლიო არა მარტო თვითშეფასების არაჩვეულებრივი საშუალებაა. იგი სხვებსაც (მაგალითად, მშობლებსა და მასწავლებლებს ბავშვების ერთი საფეხურიდან მეორეზე გადასვლისას) აწვდის ინფორმაციას პორტფოლიოს მფლობელის ენის ცოდნის დონის შესახებ. პორტფოლიო განსაკუთრებით გამოსადეგია სწავლის ერთი საფეხურიდან მომდევნო დონეზე გადასვლისას. პორტფოლიო არ არის მოწმობა, არც ცოდნის დონის დამადასტურებელი საბუთი, იგი არის ერთგვარი დღიური, რომელიც ინდივიდუალურია და მხოლოდ ერთ ბავშვს შეუძლია მისი გამოყენება. არ არის სასურველი, რომ ამა თუ იმ საგანმანათლებლო ინსტიტუციამ აუცილებელ დავალებად გახადოს მასწავლებლისა თუ მოსწავლის მიერ პორტფოლიოს გამოყენება^[3].

რეკომენდაცია:

- ადრეულ ასაკში უცხოური ენის სწავლისას მოსწავლის ენობრივი წინსვლა განხილულ უნდა იქნას როგორც სასწავლო პროცესი და არა როგორც სასწავლო შედეგი. თავიდან უნდა ავიცილოთ სწავლის შედეგებზე მკვეთრი ფოკუსირება.
- შეფასების ყოველი პროცესი გულმოდგინედ და ხანგრძლივი ვადით უნდა დაიგეგმოს და განხორციელდეს.
- ენის ცოდნის დონის კვლევის ერთ-ერთი ინსტრუმენტია პორტფოლიო. მიზანშეწონილია პორტფოლიოს შევსების დაწყება საბავშვო ბაღში, შემდგომ დაწყებით საფეხურზე, მე-10 კლასამდე, რათა სწავლის ბიოგრაფიის უწყვეტობა ნათლად გამოჩნდეს.

წყაროები

[1] Rau/Legutke (2008)

[2] Kolb (2008)

[3] ix. Burwitz-Melzer (2008) mit einem Modell eines schulformübergreifenden Sprachenportfolios.

ნიურნბერგის რეკომენდაციები ლიტერატურა

© Goethe-

Institut

Apeltauer Ernst, Hoppenstedt Gila (2010):

Meine Sprache als Chance – Handbuch zur Förderung der Mehrsprachigkeit, Troisdorf

Ammon Ulrich (2003):

Sprachenpolitik in Europa – unter dem vorrangigen Aspekt von Deutsch als Fremdsprache (I); in: Deutsch als Fremdsprache. Zeitschrift zur Theorie und Praxis des Deutschunterrichts für Ausländer, H. 4/2003, S. 195 – 209

Bleyhl Werner (Hrsg.) (2000):

Leistung und Leistungsbeurteilung. In: Fremdsprachen in der Grundschule. Grundlagen und Praxisbeispiele. Hannover. S. 28 – 34

BIG-Kreis (2005):

Standards, Unterrichtsqualität, Lehrerbildung – Empfehlungen des BIG-Kreises. 2. Aufl. München

BIG-Kreis (2007):

Standards für die Lehrerbildung. Empfehlungen des BIG-Kreises. München

BIG-Kreis (2008):

Lernstandsermittlung, Förderung und Bewertung im Fremdsprachenunterricht der Grundschule. München

BIG-Kreis (2009):

Fremdsprachenunterricht als Kontinuum. Der Übergang von der Grundschule in die weiterführenden Schulen. München

Burwitz-Melzer Eva (2008):

Ein neues Portfolio für den Fremdsprachenunterricht – Übergang und Selbstevaluation. In: Grau, Maik/Legutke, Michael (Hrsg.): Fremdsprachen in der Grundschule. Auf dem Weg zu einer neuen Leistungskultur. Frankfurt/M.: Grundschulverband. Arbeitskreis Grundschule, Reihe: Beiträge zur Reform der Grundschule, 126, S. 170 – 193

Edelenbos Peter & Johnstone Richard & Kubanek Angelika (2006):

Die wichtigsten pädagogischen Grundsätze für die fremdsprachliche Früherziehung. Sprachen für die Kinder Europas. Forschungsveröffentlichungen, gute Praxis und zentrale Prinzipien. Endbericht der Studie EAC 89/04 (lot 1). Brüssel: Europäische Kommission (01.02.2010)

Edelenbos Peter & Kubanek Angelika (2007):

Fremdsprachen Frühbeginn: Einzigartige Lernchancen nutzen. Zu den Ergebnissen der Studie EAC 89/04 für die Europäische Kommission. Frühes Deutsch, 16. Jahrgang, Heft 10, S. 26 – 38

Empfehlung 1383 (1998) der Parlamentarischen Versammlung des Europarates. Schlussfolgerungen des Vorsitzes. Europäischer Rat (Barcelona) 15. und 16.03.2002, Art. 44

Engel Gaby & Groot-Wilken Bernd & Thürmann Eike (Hrsg.) (2009):

Englisch in der Primarstufe – Chancen und Herausforderungen. Evaluation und Erfahrungen aus der Praxis. Berlin

Europarat (2001):

Gemeinsamer Europäischer Referenzrahmen für Sprachen: lernen, lehren, beurteilen, Berlin

Eurydice (2001):

Europäische Informationsstelle: Der Fremdsprachenunterricht an den Schulen in Europa. Brüssel

Eurydice (2005):

Europäische Informationsstelle: Schlüsselzahlen zum Sprachenlernen in Europa. Brüssel

Fthenakis Wassilios u.a. (2009):

Natur-Wissen schaffen. Bd. 5 Frühe Medienbildung, Troisdorf

Fthenakis Wassilios (01/2010):

Bildung ohne Übergänge, in: Bildung spezial, Seelze, S. 21/22

Feierabend Sabine, & Mohr Inge (2009):

Mediennutzung von Klein- und Vorschulkindern. Ergebnisse der ARD/ZDF-Studie „Kinder und Medien 2003“, in: Media Perspektiven, H.9/2004, S. 453 – 461, zitiert in: Dieter Spanhel, „Gezittert habe ich, aber spannend war's.“ Wie gehen wir mit den von Medien ausgelösten Gefühlen im Kindergarten um? In: Eva Geisler (u.a.): Starke Kinder durch gelebte Gefühle. Emotionale Kompetenz bei Kindern fördern. Gefühle leben, Bingen S. 14

Gehrmann Siegfried (2007):

Mehrsprachigkeit, Sprachenpolitik und DaF-Lehrerbildung im Wandel. In: Germanistentreffen Deutschland – Süd-Ost-Europa, 2. – 6.10. 2006. Dokumentation der Tagungsbeiträge. Bonn: DAAD. S. 181 – 202

Gehrmann Siegfried (2009):

Europäische Bildung und Mehrsprachigkeit: Grundprobleme auf dem Weg zu einem europäischen Bildungsraum. In: Magerski, Christine/Lacko Vidulic, Svjetlan (Hrsg.): Literaturwissenschaft im Wandel. Aspekte theoretischer und fachlicher Neuorganisation. Wiesbaden, S. 29 – 46

Geisler Eva (u.a.) (2009):

Starke Kinder durch gelebte Gefühle. Emotionale Kompetenz bei Kindern fördern. Gefühle leben, Bingen, S. 15

Grau Maike & Legutke Michael (Hrsg.) (2008):

Fremdsprachen in der Grundschule. Auf dem Weg zu einer neuen Lern- und Leistungskultur. Frankfurt: Grundschulverband

KOM (2003):

[449 Förderung des Sprachenlernens und der Sprachenvielfalt: Aktionsplan 2004 – 2008](#), Stand: 06.04.2010

KOM (2005):

596 Eine neue Rahmenstrategie für Mehrsprachigkeit, Stand: 06.04.2010

KOM (2005):

356 Mitteilung der Kommission an das Europäische Parlament und den Rat. Europäischer Indikator für Sprachenkompetenz, Stand: 15.04.2010

Kolb Annika (2007):

Portfolioarbeit. Wie Grundschul Kinder ihr Sprachenlernen reflektieren. Tübingen

Kolb Annika (2008):

„Da können wir wissen, was wir wissen“. Wie Kinder ihr sprachliches Können einschätzen. In: Grau, Maike & Legutke, Michael (Hrsg.), Frankfurt, S. 194 – 210

Krumm, Hans-Jürgen (2003):

Curriculare Aspekte des interkulturellen Lernens und der interkulturellen Kommunikation. In: Bausch, Karl-Richard/Christ, Herbert/Krumm, Hans-Jürgen (Hrsg.): Handbuch Fremdsprachenunterricht, Tübingen/Basel, 4. Aufl., S. 138-144

House Juliane (2008):

What Is an ‚Intercultural Speaker‘? In: Alcón Soler, Eva/Safont Jordá, Maria Pilar (Hrsg.): Intercultural Language Use and Language Learning. Berlin, S. 7 – 21

Legutke Michael (Hrsg.) (1997):

Sprachenlernen, Primarschule, Unterrichtsanalyse. München: Goethe-Institut (= Standpunkte zur Sprach- und Kulturvermittlung Nr. 6)

Legutke Michael (2006):

Englisch in der Grundschule – und dann? Anmerkungen zur Didaktik der Mehrsprachigkeit. In: Martinez, Hélène/Reinfried, Marcus (Hrsg.): Mehrsprachigkeitsdidaktik gestern, heute und morgen. Festschrift für Franz Joseph Meißner zum 60. Geburtstag. Tübingen (Gießener Beiträge zur Fremdsprachendidaktik), S. 293 – 304

Legutke Michael & Müller-Hartmann Andreas & Schocker-von-Ditfurth Marita (2009):

Teaching English in the Primary School. Stuttgart

Orešič Herta (2002):

Zwei Fremdsprachen im Grundschulcurriculum. In: 4. Internationale Zagreber Konferenz. Europa – Mitteleuropa – Mittelmeerraum. Mehrsprachigkeit als Voraussetzung kultureller Vielfalt und Integration in Europa. KD-Info. Praxisorientierte Zeitschrift der kroatischen DeutschlehrerInnen. Jg. 11/Nr.20 – Sonderheft – Konferenzbericht 2001, S. 66 – 71

Rau Natalie & Legutke Michael (2008):

Sprachliches Können dokumentieren und präsentieren. Anmerkungen zur Arbeit mit dem Dossier (der „Schatztruhe“) des Juniorportfolios. In: Grau, Maike & Legutke, Michael (Hrsg.), S. 211 – 231

Röber Christa & Müller Claudia (2008):

Der Aufbau von professionellem sprachlichem Wissen als Voraussetzung für eine kompetente Sprachförderung vorschulischer Kinder. Eine Expertise. Freiburg

Rösler Dietmar (2007):

E-Learning Fremdsprachen – eine kritische Einführung. Tübingen

Spanhel Dieter (2009):

„Gezittert habe ich, aber spannend war´s.“ Wie gehen wir mit den von Medien ausgelösten Gefühlen im Kindergarten um?, in: Eva Geisler (u.a.), Starke Kinder durch gelebte Gefühle. Emotionale Kompetenz bei Kindern fördern. Gefühle leben, S. 15

Tracy Rosemarie (2007):

Wie Kinder Sprachen lernen. Und wie wir sie dabei unterstützen können. Tübingen

Zarate Genevieve (1997):

Introduction. In: Byram, Michael/ Zarate, Genevieve (ed.): The sociocultural and intercultural dimension of language learning and teaching. Strasbourg: Council of Europe Publishing, S. 7 – 14